

Aralık 2024

momento

“EV”

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Elmas Zeynep Bamyacı

KURUCU EDİTÖRLER

Aleyna Tekedereli

Süeda Nur Doğanay

Gözde Mercan

Selin Ülküden

YAYIN KURULU

Ayşe Melek

Mahmut Genç

İÇİNDEKİLER

5 KENDİLİĞİN İZİNDE: BİR YUVAYI
DÜŞLEMEK
Süeda Nur Doğanay

9 AŞINADAKİ YABANCI, YABANCIDAKİ
AŞINA: TEKİNSİZLİĞİN ARDINDA EV
Aleyna Tekedereli

13 AHŞAP BİR EV, ÇOCUKLUK, RÜYALAR
VE TARKOVSKİ
Elmas Zeynep Bamyacı

17 KAPISI KAPALI
Ayşenur Kardeş

19 İÇERİDEN DIŞARIYA EV
Yavuz Yıldırım

21 BİRİNİN EVİ
Esra Yusufoglu

23 EV İÇİ ŞİDDET
Selin Ülküden

27 KIRILMA
M. Mustafa Aydın

29 İZMARİTLER
Gülcan Türkel

30 EV, YUVA VE AİDİYET:
BAĞLANMA KURAMI ÜZERİNDEN
BİR İNCELEME
Gözde Mercan

32 EV NERESİ SEVGİLİ DOSTUM
Saliha Meryem Şahin

34 EVE DÖNEN YOLCU
Nebiye Ay

37 DÜNYADAKİ EVİMİZ: BEDEN
Betül Beşinci

40 KARŞIDAKİ EV
Yasemin Ünal

42 BEN'İN PINARINDAKİ EV:
SİDDHARTA
Zeynep Akbaş

44 YELKEN
Defne Kaplan

45 YAZGIMDAKİ ÇÖL
İrem Ak

46 TRAJİK İNSANIN KORKUSUZLUĞU:
SABİT VE DEĞİŞMEZ BİR GEÇMİŞ
YARATMA FAALİYETİ
Zeynep Özusta

47 MOMENTO GALERİ

EDİTÖRLERDEN

Sevgili Okuyucularımız,

İkinci sayımızla karşınızda olmaktan büyük bir heyecan duyuyoruz.

Momento, hayatın her anının psikolojiden izler taşıdığını fark eden bir grup gencin tutkusu ile doğdu, sizin katkılarınızla bir dergiye dönüştü. Hayatın hızla aktığı bu günlerde, her sayfanın ve her satırın dünyanızda derin izler bırakmasını ve dergimizin sizler için anlamlı bir durak olmasını amaçlıyoruz. Gelecek olan sayılarımızla hayatın farklı renklerini ve seslerini sizlere taşımak istiyoruz; bazen ilham verici bir hikâye ile bazen de ufkunuzu genişletecek bir makale ile.

Bir fincan kahve eşliğinde ya da günün yoğunluğunda kısa bir mola vererek dergimizi okumaya başladığınızda size yalnızca içerik değil, aynı zamanda bir dostun sıcaklığını da sunmayı arzuluyoruz. Umarız her sayfa, kendiniz ve çevrenizle olan bağınızı güçlendirir ve günlük telaşlar arasında derin bir nefes olmayı başarır.

Keyifli okumalar dileriz!

Momento Dergisi Mutfak Ekibi

KENDİLİĞİN İZİNDE: BİR YUVAYI DÜŞLEMELİK

Süeda Nur Doğanay

“Bir ev inşa etmek, sürekliliği olan, sabit sosyal ilişkilerle birleşmiş bir grup kurmaya, kalıcı ve kendini sürdürmeye muktedir bir soy oluşturmaya dair ortak bir iradedir; bu, ev birliğinin geleceği üzerine yani orada durma gücü, bütünlüğü ya da başka deyişle parçalanmaya ve dağılmaya direnme kapasitesi üzerine ortak bir proje ya da iddiadır,” der Bourdieu. Ev, hakiki kendiliğimizi tüm oluş hâliyle sergileyebildiğimiz, kendimizle karşılaştığımız ve doğamıza en yakın hâlde bulunabildiğimiz yerdir. Bedenimiz kendiliğimizin taşıyıcısıysa ev de bu taşıyıcının korunma alanıdır, diyebiliriz. Ev, düşlere daldığımız yerdir; içinde huzurla rüyalar gördüğümüz ve rüyalar görürken korunduğumuz, daldığımız her yeni düşte belki de kendimizi ve evimizi yeniden kurguladığımız yerdir. Evde olmak, oturlan alanı yapılandırmak ve aynı zamanda onun tarafından yapılandırılmaktır da; çünkü ev, yalnızca bir barınak değil, aynı zamanda bizi biz yapan değerlerin, anlamların ve anıların şekillendiği, iç dünyamızla dış gerçeklik arasında köprü kuran bir mekândır.

Kendilik ve kimlik, istikrar ve düzenin güvenli kollarına ihtiyaç duyar; böylelikle hem fiziksel hem de psikolojik sınırlarını dengede tutabilir. Bedenimiz de tıpkı bir evin çatısı gibi kendiliğimizi bir arada tutan bir sığınak ve zemin oluşturur. Ev ve kendilik arasındaki bu yakın ilişki, her ikisinin de birer sınır, koruma ve anlam alanı olarak var oluşunda kendini gösterir; ev, fiziksel varlığımızı kuşatırken, kendilik de ruhsal varlığımızın barınağı olur. Ev ve kendilik arasındaki bu paralellik, bizi fiziksel ve ruhsal varoluşun kesişim noktasına, yani “iç habitat” kavramına götürür. Tıpkı evin duvarlarının dış dünyanın tehditlerinden koruyarak bize güvenli bir alan sunması gibi iç habitat da zihinsel ve duygusal varlığımızın dayanak noktalarını oluşturarak kendiliğimizin içinde içsel dengemizi sürdürebildiğimiz bir mekân sağlar. Duvarlar zayıflarsa dış dünyadan gelen tehditler evin düzenini bozabilir. Benzer şekilde, kendilik algısının sınırları zayıfladığında birey, dış dünyadan gelen duygusal saldırılara karşı savunmasız kalır. İç habitat, yani insanın kendi benliğinde kurduğu ve beslediği bu içsel barınak, dışarıdaki evle sürekli bir etkileşim içinde şekillenir ve anlam kazanır. İç habitat, yalnızca yaşanabilir çevremizi nasıl deneyimlediğimizi anlamak için kullanılan bir kavram olmanın ötesinde, aynı zamanda bir modeldir; küçültülmüş, sentetik ve uzamsal bir formdur. Bu model, evimize yerleşmemizi, onu kullanmamızı ve içinde kendimize özgü doyumlar elde etmemizi mümkün kılan temel bir kalıp sunar. Zihin, bu yaşanabilir alanı tasarlayarak ona bir anlam ve düzen kazandırır; odalarına adlar verir ve tıpkı çocuğunun ruhsal doğumuna ad koyarak yetki verdiği gibi odalara da ad koyarak ruhsal bir yetki verir.

Evin içinde her alan eylemle kurulur. Yani odalara ve köşelere anlamını veren şey onların kullanılma biçimidir. Örneğin bir aile evinde oturma odası görmenin ve görünmenin, kendini göstermenin temel rol oynadığı bir yerdir. Aynı zamanda dürtülerin -amaçları bakımından bir miktar engellendikleri- süblimasyon (yüceltme) yeridir. Belki fazla itkisel ifadelerin yumuşatıldığı ve toplumsal yaşam için gerekli bazı değişimlerin olduğu yerdir. Oturma odası alışıldığı üzere aile üyelerinin kendi aralarında ve yabancılarla konuşma mekânıdır. Aile hayatı ile birlikte iç habitat gelişir, sonra günün birinde evden gitmek gerektiği zaman "kutulanır", yeni bir eve gidildiğinde orayı benimseyebilmek için yeniden "kutudan çıkar". İç habitat, eve duygusal ve işlevsel anlamda yatırım yapmamızı, onu sahiplenmemizi ve kişisel bir alan hâline getirmemizi sağlar. Bununla birlikte temsilin bu boyutuna bir de grup boyutu eklenir. Başka bir deyişle, evin içindeki her kendilik, kendi oturduğu odasından ortak oturma odasına, kendiliğinin getirebileceği parçaları ile dâhil olmaktadır. İç habitatımız bu minvalde kendimizle ailemiz arasındaki ilişkileri sentezleyerek evimize yerleşmemizi organize eder. Bu anlamıyla ev, kendiliğin ilk kez bir "öteki" ile karşılaştığı, ilk nesnelere tanımaya başladığı ve bu karşılaşmalarla şekillendiği bir varoluş alanına dönüşür. Bir evin üzerine inşa edildiği bir temel gibi kendilik de erken dönem ilişki deneyimlerinden beslenen bir temel üzerine inşa edilir. Özellikle çocuklukta sağlanan güvenlik ve aynalanma, bu temeli oluşturur. Sağlam bir temel olmadan evin çatısı ya da duvarları uzun süre dayanamaz; benzer şekilde sağlıklı bir kendilik için de güçlü bir duygusal temel gereklidir. Öznelliğimiz bir diğerininki ile ilk kez evde karşılaşır ve bu karşılaşma aynı zamanda mahremiyetin dokusunu ören ilk ilmek olur.

İki kişilik karşılaşmalar çoğunlukla önce birlik yanılmasını harekete geçirir ama zaman geçtikçe sınırlarını da su yüzeyine çıkarmasını bilir. Bağlarımız, eksik olma tehlikesi altında olduğu zaman görünür olur. Birinin özneliği diğerininki ile karşılaşır, öznellikleri karşılıklı olarak birbirinden beslenir, birbirlerine göre konumlanmak hatta bazen de değişikliğe uğramak durumunda kalır. Böylelikle aile içinde paylaşılan ortak ideal ve antitelerin temeli atılmış olur. Birlikte oturma bağı, bizi ötekine yönelik müsaitliğe teşvik eder. Onlardan sorumlu olduğumuzu hatırlatır; acılarının bizi ilgilendirdiğini, üzüntü ve sevinçlerine dâhil olduğumuzu gösterir; zihinlerin karşılıklı olarak birbirlerine nüfuz etmelerinin bir noktaya kadar meşru kabul edilmesini sağlar. Ev, mahremiyetimizi açığa vurma ve aidiyet ihtiyacımızı karşılarken bir yandan da kendilik değerimizi besleyerek bizi büyüten iyicil narsisizmimize hizmet eder.

Kavramsal olarak ev, bu şekilde adlandırılan yere bir sıcaklık verir; karşılama, ağırlama ve güvenlik sunar. Orada dış bakışlardan uzakta olunacağını vadeder. Evde bulunmayı ve orada kendimizi rahat hissetmeyi severiz. Eve dönmek, eşsiz bir ortama, içinde gevşeyip tamamen yapmacıksız var olabildiğimiz eşsiz bir yuvayla yeniden buluşmayı temsil eder. Bununla birlikte mahremiyeti deneyimlemenin farklı yollarıyla da evde karşılaşırız. Kendimizde tutmak, özen göstermek, yabancı bakışlardan sakınmak istediklerimiz ve karşıdaki ile kurduğumuz ilişkide gizli bir ortaklığı benimsediğimiz alanlar, mahremiyetin alanına girer. Freud, insanın bazı rahatlatıcı etkinliklerini teşhir etme eğilimini bastırmak yoluyla uygarlık kavramına biçim verdiğini belirtmiştir. Yine de bu, ancak kendi evinde teşhirciliğini serbest bırakabilmesi koşuluyla gerçekleşir. Tıpkı bir evin bahçesinin dışarıya o evle ilgili sınırlı bir teşhir alanı yaratması gibi kendilik de belirli amaçlar ve güvenli sınırlar içinde görünür olmaya ihtiyaç duyar.

İçinde teklifsiz bir biçimde var olabildiğimiz müddetçe ev, mahrem varlığımızın gelişmesine en müsait yerdir, diyebiliriz. Ev, aile mahremiyeti ve bireysel mahremiyet çerçevesinden bakıldığında bireyin en doğal hâliyle ve hatta belki utanç verici kısımlarıyla da var olduğu yegâne yerdir. "Utanç verici" kısımlarını sergileme hazzının bastırılması, açıktır ki mahremiyet alanını sınırlamaya ve onu dış alandan ayırmaya yardım eder. Sonuçta kendimizi göstermek, kendimizi tanıtmamızın, oluşturduğumuz izlenimi algılamamızın, onda küçük farklılıklar yaratmanın ve gerekirse düzenlemenin bir yolu olabilir; aynı zamanda kendimize bakmanın ve hakkımızda ne düşünüldüğünü öğrenmenin de bir yolu olabilir.

Üstlendiği bu misyonla ev, dış bakışlardan uzakta olmayı vadetmenin yanı sıra içeridekine kendini -sınırlı bir biçimiyle de olsa- göstermeyi ve bu yolla kendi varoluşunun başkasının gözündeki yansısını almayı, yalnızca ve yalnızca olduğu hâliyle ve o olduğu hâle “rağmen” kabul edilmeyi beklediğini söyleyebiliriz. Çünkü mahremiyette esas olarak aradığımız şey anlaşılmasıdır. Birine kendini açmak, duygularını akıtmak, onun masaya getirdiklerini içtenlikle kabul etmek, sevinçleri paylaşmak, acıları kendi içimizde hissetmek; karşımızdaki, eğer o kişi olmasaydı bilemeyeceği şeyleri, biz, eğer biz olmasaydık öğrenemeyeceğimiz şeyleri masaya getirdiğimizde bunun hâlâ bir anlayış ve kabul ile kucaklanıyor olduğunu görebildiğimiz yer, bizim mahremiyet alanımızı, yuvamızı ifade eder. “Mahremiyet heyecan vericidir; ilgili olmaksızın meraklıdır, bununla birlikte kırılma anlarını da korur,” der A. Eiguer.

Ev içindeki etkinlikler, genellikle belirli alanlarla ilişkilendirilir ve beslenme, dinlenme, uyku gibi temel bedensel işlevlere dayalı olarak şekillenir. Girişe daha yakın bölgelerde gündüz etkinliklerine ayrılmış bir alan bulunur örneğin; yemek yapma ve yeme, okuma ve konuk ağırlama gibi eylemler burada gerçekleşir. Girişe daha uzak bölgeler ise geceye özgü mahrem etkinliklere ayrılmıştır. Bu biçimiyle ev, yalnızca bedensel işlevlerimizi kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda ruhsallığımızın bu alanları tasarlama tarzı aracılığıyla da evin düzenlenmesini etkiler. Böylelikle ev, yalnızca fiziksel düzeniyle bedenlerin ihtiyaçlarına değil, aynı zamanda ruhsallığın ihtiyaçlarına da yanıt veren bir yapı sunar. Bu bağlamda, evdeki düzen ya da dağınıklık da bireylerin iç dünyalarının ve ilişkisel dinamiklerinin bir görünüşü olabilir; nitekim Psikanalist A. Eugier de bir evin düzeninin ya da dağınıklığının ailedeki veya bireylerdeki krizlerin derinliğiyle yakından ilişkili olduğunu belirtir. Bu perspektifle bakarsak terapi odası da aile evinin bir uzantısı ya da onun temsilini devralan bir alan olarak görülebilir. Her türden grup, –ki aile bunun en temel örneğidir– üyelerinin bireysel düşlemlerini aralarında yankılandırmaya eğilimlidir. Grup üyelerinden birinin bir imge oluşturması, diğerlerinin de buna karşılık imgeler ve temsiller canlandırması, onları kendi aralarında birleştirmeleri, eklemlenmeleri, uyuşturmaları ve toparlamaları için alan açar. Bu anlamıyla sanki dağınık hâldeki yaşantılar ve çağrışımlar da yeniden toparlanmak ve düzenlenmek üzere derlenip terapi odasına getirilerek serbestçe ortaya dökülür ve terapistle kurulan ilişkide bir çeşit düşlemsel yankılanma aracılığıyla yeniden bir düzenleme sistemi oluşturulmaya çalışılır.

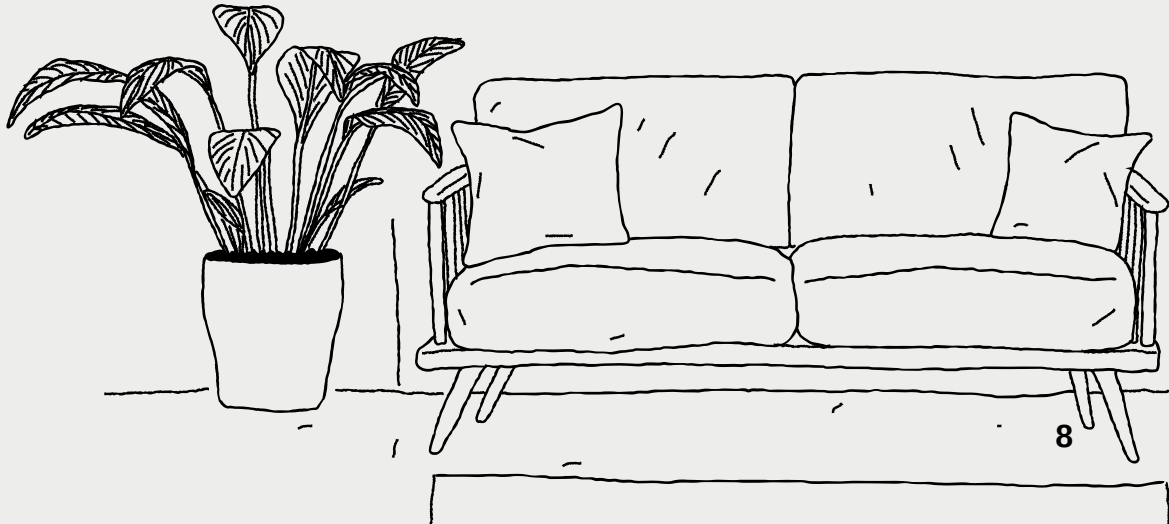
Son yıllarda, özellikle pandemi dönemi ile birlikte ev, birçoğumuz için daha görünür bir yerde durmaya başladı. Onunla olan ilişkimizi bu dönemde yeniden kurgulamak ve daha derinden kavramak için bir fırsat edindik ve evimizle birçoğumuz yeniden tanıştık. Bu dönemle birlikte sosyal medyada evler ve onları kurgulama biçimleri, eve ve içeriye yapılan yatırımlar ve bunların görünür yerlerde tutulmaları, mahremiyet algısını ve evin sınırlarını genişletti. Öyle ki dünyanın herhangi bir şehrinde bulunan, kapısını çalıp içeriye buyur edilemeyeceğimiz herhangi bir evin nasıl temizlendiğini bile sosyal medya içerikleriyle görebilir olduk. Kullanıcılar, bir yandan kendi yaşam alanlarını görünür kılarak kişisel hikâyelerini paylaşırken diğer yandan düzenli ve idealize edilmiş ev imgeleriyle yeni içerik sunma biçimleri geliştirdiler. Evden yapılan canlı yayınlar, paylaşılan günlük rutinler ve dekorasyon ya da temizlik içerikleri, mahremiyet kavramının yeniden tanımlandığı bu dönemde en sık karşılaştığımız paylaşımlar arasında yer alıyor.

Artık evdeyken dışarıdakiyle bağ kurmanın yolu, çoğunlukla balkonların kapılarını açmaktan değil; ekranların ışığında açılan dijital pencerelerden geçiyor. Değişen mahremiyet sınırları ve evin bu yeni anlamı, mahremiyetle olan ilişkimizi ve yaşam tarzlarımızı nasıl ifade edeceğimize ilişkin yeni bir düzenin habercisi gibi görünüyor. Gelecekte bu düzenin nasıl bireyler meydana getireceğini, hangi yaşam biçimlerini davet edeceğini ve mahremiyetin bu genişleyen çerçevede nasıl bir yer edineceğini hep birlikte göreceğiz.

Sonuç olarak ev, bireyin kendilik deneyimiyle toplum gerçeklikleri arasında bir köprü olarak şekillenmeye devam ediyor. Mahremiyetin sınırlarının dijitalleşme ve küreselleşme etkisiyle giderek bulanıklaştığı günümüzde ev, yalnızca bir sığınak değil aynı zamanda kimliğin ve aidiyetin yeniden inşa edildiği bir alan hâline geliyor. Bu dönüşüm, bireylerin hem ruhsal hem de sosyal yaşamlarında birtakım etkilere alan açarken ev kavramının sabit değil, sürekli bir yeniden yorumlama sürecinde olduğunu da bizlere gösteriyor. Gelineen noktada evin nostalji ile ütopya arasında salınan, hem bireysel hem de kolektif bir deneyimin mekânı olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Bachelard, G. (2024). *Mekânın poetikası* (S. Çevik, Çev.). Bağlam Yayınları.
Bourdieu, p. (2015). *Ayrım: beğeni yargısının toplumsal eleştirisi* (D. Fırat, Çev.). Heretik Yayıncılık.
Eiguer, A. (2024). *Evin bilinçdışı* (P. Akgün, Çev.). Bağlam Yayınları.
Freud, S. (2017). *Uygarlığın huzursuzluğu* (M. M. Çalışkan, Çev.). Metis Yayınları.
Kohut, H. (2018). *Kendiliğin çözümlenmesi* (A. Çetin, Çev.). Metis Yayınları.

AŞINADAKİ YABANCI, YABANCIDAKİ AŞINA: TEKİNSİZLİĞİN ARDINDA EV

Aleyna Tekedereli

Korkulanın, endişe hissettirenin yabancı veya bilinmeyenden ibaret olduğu genellemesi oldukça sığ bir ifadedir. Bilinmeyen olarak görünenin içinde önceden bilinen bir zannedilen, varsayılan olması 'o' hissin asıl sebebi olabilir mi? Burada korku, endişe, dehşet gibi kavramların anlamları ve oluşları alt başlıklar altında ele alınmalıdır. Burada bahsedeceğim tüm bu kavramlara benzer ama başlıca farklı bir varoluşu olan bir his: tekinsizlik. Freud 'tekinsizlik' hissine ve nedenlerine dair olan boşluğa yepyeni bir tartışma alanı açmış ve kavram kazandırmıştır.

Bu kavramın inşasında temel olan etimolojik noktadan başlamak gerekir. Türkçe literatüre 'tekinsiz' olarak geçen kavramın aslı Almanca 'unheimlich'tir. Unheimlich psikoloji literatüründeki anlamı dışında 'ürkütücü, tuhaf, korku uyandıran' anlamlarına gelir. Karşıtlık (-un) eki almamış hali 'heimlich'in iki anlamı vardır: (1) aşına olunan, evle ilgili, eve ait, aidiyet hissedilen, rahat evin dört duvarı arasında olan huzurun uyandırdığı memnuniyet ve rahatlık; (2) gizli, saklı, başkalarından saklanan, başkaları tarafından bilinmeyen. Kelimenin kökü olan 'heim' ise 'ev' anlamına gelmektedir. 'Unheimlich', 'heimlich'in iki anlamını da barındıran bir alt türüdür denilebilir. Unheimlich olan heimlichtir. Benzer etimoloji İngilizce için de geçerli. Kavram, İngilizceye 'uncanny' olarak geçmiştir. 'Uncanny', perili bir evden kaçma hissi uyandıran bir anlam taşır. Olumsuzluk eki almamış hâli olan 'canny' ise hoş ve rahat anlamına gelmenin yanı sıra gizli veya büyümlü hislerle donatılmış bir anlam da taşır.

Bu linguistik çelişki, tekinsizliğin içindeki paradoksta da birebir görülür. Yabancı olanda aşına, aşına olanda yabancı olduğunda tekinsizdir. Schelling'in "Gizli ve saklı kalması gerekirken gün ışığına çıkan her şey unheimlich'tir" ifadesi, bir önceki ifadeyi destekler niteliktedir. Nurdan Gürbilek "İkinci Hayat" kitabında tekinsize değinmiştir. Ona göre, buradaki (-un) eki, yabancı ya da bilinmeyen anlamı verme amacı taşıyan bir karşıtlık eki değil; bizde tekinsiz bir his uyandıran, içten içe aşına olunanı bastırmanın (represyon) bir işaretidir. Aslında tanınmış ama artık tanınmaz öteki, beni korkuttuğu için gizli kalması gerektiği hâlde açığa çıktığında tekinsizlik hissi uyandırıyor olabilir mi?

Öyleyse, bu etimolojik karmaşanın ardında 'ev' kelimesi olduğu gibi, tekinsiz hissin ardında da 'ev' olabilir mi?

Freud'un makalesinde sunduğu bu motiflerden bazılarını ele alarak kavramı anlayabilmeyi umuyorum. Bu motiflere kurgu dünyasında özellikle sinema ve edebiyatta sıklıkla başvurulur. Gerçek deneyimde ve kurgudaki deneyimde tekinsizlik etkisinin ayrı incelenmesi gereken unsurlar olduğunu belirtmekte fayda var.

Bunlardan biri, beden bütünlüğünün bozulması veya uzuv kaybıdır. İnsan için gözünü kaybetme korkusu, tekinsizlik etkisiyle büyük bir dehşet ve endişe uyandırır. Yapılan bir araştırmada, gözün hasar alması veya kör olmaya dair korku ve endişelerin hadım edilme korkusuna eş olduğu sonucuna varılmıştır. Freud, rüyalarda, efsanelerde ve mitlerde göz ile erkek cinsel organı arasında karşılıklı bir ilişkinin var olduğunu belirtmiştir. Makalesinde Oedipus'un kendi gözlerini iğneyle oyarak kör etmesini hadım edilme cezasının bir alt türü olarak ele almıştır. Göz, bu durumda bilinçdışında fallik olanları sembolize eder ve göze ilişkin endişeler, çocuklukta duyulan hadım edilme korkusundan türemektedir. Dolayısıyla hadım edilme kompleksi ve ondan türeyen kör olma korkusu, kişinin ilk evinden aşına olduğu ancak tam olarak anlamlandıramadığı veya kabul edemediği duygularla yüz yüze gelmesiyle tekinsizlik hissini ortaya çıkarır.

Bir diğer örnek daha çok nevrotik erkekler için kadın cinsel organıdır. Freud, "Love is longing for home" (Aşk ev özlemidir) diyerek bu konuya girmiştir. Ev ve vajina arasında kurduğu ilginç bağdaşım, nevrotik erkeğin cinselliğe karşı tekensiz hissiniin sebebidir. Vajina bir yandan arzu ve haz kaynağı iken öte yandan aşına olunandır. Bir zamanlar her birimizin bulunduğu, ilk evin girişi. Annenin cinsel organından tanıdık gelendir. Sonradan bastırılan bu tanışıklıkla arzu nesnesi olarak karşılaşıldığında nevrotik erkeklerde tekensizlik hissi uyanabilir.

İnsanlık erken insandan beri yok oluştan kaçınmak ister ve buna dair fikri neredeyse hiç gelişim göstermemiştir. İnsanın bir gölgesinin oluşu, koruyucu melekler ve hayaletler gibi unsurlar, yok olma korkusunun üstesinden gelmeye hizmet eder. Birincil narsisizmden kaynaklanan ölümün yok sayılma çabası, bu aşama aşıldığında veya egonun gelişimiyle yeni bir hâl aldığıında bir güvence olmaktan çıkıp ölümün tekensiz hatırlatıcısı haline gelir.

Hayaletler gibi perili evler de tekinsizdir. Giriş kısmında perili evle ilgili linguistik durumlardan bahsetmişim. Hayaletler ve perili evler neden ve nasıl olmuştur? Genellikle sıradan olan bir ev yaşanan trajik (cinayetler, intiharlar, kayıplar, ihanetler) bir olay sonucu perili eve dönüşür. Aşılamayanlar bastırılır, evin yakasını bırakmaz, lanetlenerek tekrar tekrar karşına çıkar. Hayaletler de benzer şekilde, yüksek olasılıkla hayatta kalan kişilerle çözülmemiş bir derdi olan atalardır.

İkizliğin tekinsizlikte oldukça karmaşık bir yeri vardır. Burada bahsettiğimiz ikizlik farklı şekillerde olabirse de doppelganger etkisiyle açıklamak isterim. Direkt kendinin benzeri, hatta aynısı ile karşılaşırsan nasıl hissedersin? Doppelganger, varlığı bilinmeyen bir ikizin (eş ruhun) ortaya çıkışıdır. Bu yalnızca fiziksel benzerlikle sınırlı değildir. Ayrıca, ruhsal benzerlik de benin kötücül bir yansıması olarak karşımıza çıkabilir. Benlik ile diğeri arasındaki eşik bulanıklaştığında öz-algı bozulmasıyla karşılaşılır. Benlik fazlasıyla aşınadır, ancak alışılmadık bir surette karşılaşınca tekinsizdir. Freud, doppelganger etkisini bizzat deneyimlemiştir. Ünlü romancı Schnitzler'i doppelgangeri olarak görür ve inanca göre karşılaştığında öleceği için karşılaşmak istemez.

Bunların yanı sıra canlı varlığın gerçek anlamda canlı olduğundan veya cansız varlığın canlı olmadığından şüphe etmek ve açıklanamayan tesadüfler, belirli koşullara tabii olmakla birlikte tekinsizdir. Örneğin, bir çocuk için oyuncak bebeğinin canlanması ürkütücü olmayabilir, hatta hoşuna gidebilir ancak bir yetişkin böyle bir durum zannettiğinde muhtemelen nutku tutulur. Ormanda ya da bilmediği bir şehirde dönüp dolaşip tesadüfen aynı yoldan geçip aynı yere çıkmak, tekinsiz hissettirir. Aynı sayıyı sabah saate baktığında, koltuk numaranda ve otel oda numaranda gördüğünde, bunu açıklayamadığın bir mesaj olarak algıyorsun ve bu durum tekinsizdir.

Düşünsel her şeye gücü yeterliliğin bir örneği ve en yaygın batıl inançlardan biri, nazar korkusudur. Bu tür bir düşünce biçimi de tekinsizlik hissi uyandırır. Verdiğim örneklerin çoğuna uzaklaşıp baktığımda yalnızca insanların düşünsel her şeye gücünün yetmesi değil, ilkel insanlardan kalan her nesnenin bir ruhsal varlığa sahip olduğu inancı da karşıma çıkıyor; yani animizm. Örnekler gösteriyor ki her birimiz hâlâ animistik evrenin kalıntılarından tamamen sıyrılmadık.

'Bugün bize tekinsiz gelen her şey, zihnimizdeki animistik kalıntıların dışavurumudur.'

Freud

Huzur ve güvenin simgesi olarak zihinlere yerleşen ev ilk aşinalıklarımızın merkeziyken, diğer yandan bastırılmış duygularımızın, unutulmuş anılarımızın ve bilinçdışımızdaki çatışmaların gizlendiği sığınaktır. Bu ambivalans, tanıdık olanın içindeki yabancılığı ve bastırılmış olanın yüzeye çıkmasını tetikleyerek özellikle ilk bakışta anlamlandıramadığımız anlarda tekinsizlik hissinin tezahür etmesine neden olur. Bu bağlamda tekinsizlik, evle aynı zamanda derin bir psikolojik ve duygusal bir ilişki geçmişine dayandığını ortaya koyar. Dolayısıyla tekinsizlik hissinin bu ilişkide bireyin tamamen öznel deneyimlerine dayandığını, her bireyi farklı derecelerde rahatsız ettiğini söyleyebiliriz.

*Freud'un 1919'da yayımladığı "Das Unheimliche" başlıklı makalesinden yararlanılmıştır.

AHŞAP BİR EV, ÇOCUKLUK, RÜYALAR VE TARKOVSKİ

Elmas Zeynep Bamyacı

Tarkovski; metaforik dili, ezoterik sembolizmi, felsefi diyalogları ve öznel ile nesnelin iç içe geçişini ustalıklı kullanmasıyla tanınır. Sinema tarihinde hem felsefi hem de estetik derinliğiyle öne çıkan bir yönetmen olarak ev temasına özel bir anlam yüklediği tartışmasızdır. Pek çok filminde yer alan rüya gibi ev imgeleri, alegorik bir anlam taşır ve yazarın bilinçli ve bilinçdışı dünyasının dönüşümünü yansıtır. Filmlerinde ev, bir barınak veya fiziksel bir alandan taşarak bireyin ruhsal yolculuğunu, hafıza katmanlarını ve metafizik sorgulamaları yansıtan bir sembol olarak yer alır.

Bu yazıda, Tarkovski'nin "Ayna" (Zerkalo, 1975), "Nostalji" (Nostalghia, 1983), "Ivan'ın Çocukluğu" (Ivanovo Detstvo, 1962) ve son olarak "Kurban" (Offret, 1986) filmlerini inceleyerek ev temasının bu sinematik dünya içindeki yeri ve anlamını çözümlenmeye çalışacağım.

Tarkovski sineması, zamanın ve mekanın ruhsal deneyimler aracılığıyla yeniden tanımlandığı bir alanı ifade eder. Yönetmenin "Sculpting in Time" adlı kitabında belirttiği üzere sinemanın en önemli işlemi, insanın geçmiş ve gelecekle olan ilişkisini yeniden şekillendirmek ve zamansal bir bilinç oluşturmaktır. Tarkovski'ye göre zaman lineer bir akış göstermez. Zaman, yoğunlaşmış anların birbirine eklenerek oluşturduğu bütündür. Bu nedenle izleyiciler olaylar zincirini izlemez, Tarkovski'nin yarattığı zamanın içinde kaybolur.

Tarkovski kendisini "şiirsel sinema" akımı içine yerleştirir. Çünkü ona göre sinema yaratısı şiirsel özü yakalayarak insanın kalbine seslenmesiyle mümkün olabilir. Bu akım, hayatın akışında anları ve anlamı ifade etmeye yetmeyen sözün ve sembollerin yerine imge/görüntü ile şiirseliği yaratabilme ve mantıksal, katı neden-sonuç ilişkilerinden ve gerekçelerden arınmış bir sanata imkân sağlamaktadır. Filmlerinde görüleceği üzere bu nedenden dolayı diyaloglara az rastlanır. Tarkovski'ye göre bu özellik, sinemayı diğer sanat dallarından daha güçlü bir ifade aracı haline getirir.

Ülkesi olan Rusya'ya, geçmişine ve özellikle çocukluğuna bağlı olan Tarkovski filmlerinde inanç, maneviyat, umut gibi temel konuların yanı sıra çocukluğundan beslendiği imgeleri de kullanmaktadır. Tarkovski'nin sanatında çocukluğu önemli bir yere sahiptir. Annesini konu edindiği Ayna (1975) filmi, kendi çocukluğundan önemli izler taşır. Tarkovski'nin ülkesinden ve doğduğu topraklardan ayrı kaldığı zamanlarda filme aldığı Nostalghia (1983) filmi; Tarkovski'nin insanlığın deneyimlediği en korkunç dönem olarak değerlendirdiği süreçte köklerinden kopan, başka bir yerde yaşamak zorunda kalan insanın bölünmüş, parçalanmış bir hayatla nasıl uzlaşabileceği sorusu üzerinedir. Öyle ki Tarkovski Nostalghia'nın kendisine en yakın bulduğu filmi olduğunu söyleyecektir.

Ayna: Bir Savaşın Şiirsel Anatomisi

Ayna, Tarkovski'nin otobiyografik bir anlatı sunarak çocukluk anıları, savaş, aile ilişkileri ve bireyin kendiyi hesaplaşmasını derinlemesine irdelediği bir film olarak dikkat çeker. Ev, bu filmde geçmişin bir yankısı ve hafızanın somutlaşmış bir hali olarak öne çıkar. Tarkovski'nin kendi çocukluğundan esinlendiği bu filmde annesiyle paylaştığı küçük bir ev, bir çocukluk mabedi gibi tasvir edilir.

Tarkovski'nin eserlerinde çocukluk, başlamadan önce kaybolmuş bir hazine olarak da resmedilir. Bu filmde, kahramanın evine bitişik bir açıklığın diğer tarafında gösterilen yanan samanlık, o evin kendi yok oluşunu simgeler; bu, evin boş ve terkedilmiş olarak gösterildiği siyah-beyaz sahneden çok önce gelir. O sahne, sadece rüzgarın etkisiyle dalgalanan beyaz perilerin "yaşadığı" bir mekânı yansıtır. Kurban filminde, kahramanın oğlu uykuya dalarken ona eşlik eden titreşen ışıkla birlikte sac metalin gıcirtısı, büyüdüğü evin yıkımını haber verir ve bu kayıptan geleceğinin temellerini atar. Köklerimiz yalnızca belirsiz, kaygan bir toprakta tutunur; bu toprakta varlık gösterir ve ona kendi toprağımız olarak sahipleniriz, sadece hafıza ve onun yanıp sönen aydınlanma anları aracılığıyla.

Tarkovski'nin sinemasında ev, zaman ve mekânın geleneksel sınırlarını aşarak insanın varoluşsal yolculuğunda geçmiş, şimdi ve geleceği bir araya getiren, bilinçdışının labirentlerinde kaybolmamak için rehberlik eden bir sembol haline gelir. Ayna filminde evin yitip giden imgeleri, Jean-Paul Sartre'ın varoluşsal felsefesine göndermede bulunur; burada insan, kendi geçmişini ve kimliğini tanımlamak için sürekli bir arayış içindedir. Ev, hem bir anının canlı kalmasını sağlayan bir bellektir hem de geçmişten gelen yaraların tekrarlayan yankısıdır. Tarkovski, bu karmaşık yapının üzerinden izleyiciye geçmişle yüzleşmenin ve hatırlamanın insanın içsel bütünlüğü için nasıl hayati olduğunu gösterir.

Ivan'ın Çocukluğu: Kaybolan Masumiyetin İzleri

Tarkovski'nin ilk uzun metrajlı filmi olan İvan'ın Çocukluğu'nda sıcaklığın hatırası ve bir ahşap ev rüyası savaşın gerçeğiyle yüzleştirilir. Rüya ile gerçek arasındaki bu tezat, çocuk için son derece acı verici ve katlanılmazdır. Kahraman evsizdir ve bu "evsizlik" durumu kahramanın portresinde önemli bir yer tutar. Bu "evsizlik," savaşın çılgın mantığı ya da mantıksızlığını temsil eder. Ivan, geçmişteki evinde yaşadığı güven duygusunu ve sevdiklerini kaybetmiş, savaşın zorunlu tanığı olmuş bir çocuktur. Uzun ve sessiz sekanslar, Ivan'ın yalnızlığını ve içsel dünyasındaki yaraları izleyicinin de üzerine duygusal bir yük bindirecek şekilde işlenir.

Doğa, Tarkovski'nin filmlerindeki temel unsurlardan biri olarak savaşın getirdiği bozulmayı çarpıcı bir kontrastla gözler önüne serer. Filmdeki doğa görüntüleri hayatın devamlılığını simgelerken, aynı zamanda savaşın tahribatına tanıklık eder. Çiçeklerin rüzgârda savrulması, suyun akışı ve gökyüzünün gri tonları savaşın tehditkâr doğasını yansıtırken, bir yandan da masumiyetin kişinin içinde barınma çabası ve savaşın karanlık yüzü arasında bir denge oluşturur.

İvan'ın Çocukluğu'nun görsel imgeleri, şiirsel teknikleri, özgürce hareket eden kamerayı, etkileyici metaforları bir araya getirir. Bu üslup yöntemleri, Kalatozov'un filmlerinden esinlenmiş ve 1920'lerin şiirsel sinemasına dayanan yeni bir sinematografik dil arayışında cesur bir yaklaşımı yansıtır. Tarkovski'nin sinematografik dili, uzun çekimler ve minimal diyaloglar sayesinde izleyiciyi İvan'ın içsel dünyasına çekerek bir anlam derinliği yaratır. Özellikle rüya sekansları, İvan'ın bilinçaltındaki travmayı ve kaybolan güvenin yankılarını somutlaştırır.

Nostalji: Yabancı Bir Diyarda Ev Arayışı

Nostalji, Tarkovski'nin kendi sürgün deneyimlerinden beslenen ve aidiyet ile ruhsal bölünme temalarına odaklanan bir filmidir. Ana karakter Andrei Gorchakov, İtalya'da bir şairin yaşamını araştırırken köklerine duyduğu özlemi ve yabancılığı deneyimler. Filmin unutulmaz sahnelerinden biri, Andrei'nin bir mumu su dolu bir havuzun ötesine taşımaya çalıştığı uzun sekansıdır. Bu sahnede ev kavramı, bireyin kendi ruhsal denge ve anlam arayışıyla özdeşleştirilmiştir. Andrei'nin hem çocukluk anılarına hem de ulusal kimliğine duyduğu özlem, Tarkovski'nin sinemasında evin yerini daha da soyut bir düzeye taşır.

Ahşap evin rüya gibi görüntüsü, Nostalghia filminde de merkezi bir imgedir. Bu imgeler, kaybolmuş bir vatanın sembolüdür ve kaybolmuş çocukluk, gençlik ve geçmiş zamanın da imgeleridir. Gorchakov'un vatan özlemi, evine dair rüyalarıyla temsil edilir.

Gorchakov sürekli olarak evini rüyasında görür. Gerçekten neyi arzuladığı yalnızca rüyalarında aşıkardır. Tarkovski, Gorchakov'un rüyalarını siyah-beyaz ve yavaş çekim kullanarak ayırt eder. Eleştirmen Peter Green, bu biçimsel ayrımın önemini belirtir:

“Andrei'nin hatıraları şematik bir sinyale indirgenmiştir... diğer anıları, vizyonları ve rüyaları da renkten yoksun bırakılmıştır... Tarkovski'nin filmlerini ilk bakışta bu kadar esrarengiz kılan şey, farklı düzlemler arasındaki bu kaymalardır. İzleyiciyi geriye dönüş ve rüya için hazırlama alışıldık geleneğinden kaçınmıştır. Açıklayıcı bir geçiş olmaksızın keser veya çözümler. Bunu yaparken izleyicisine yeni bir sinematografik farkındalık talep etmiştir... geçmiş ve gelecek, rüya veya vizyon, şimdiki gerçeklikle neredeyse eşit düzeyde karşılaştırılır. Tüm halleri, tüm zamanları bir süreklilik oluşturur.”

Tarkovski, Gorchakov'un rüyalarını ve İtalyan gerçekliğini ayırarak evin imgeleriyle sembolize edilen geçmiş zamanın idealizasyonunu vurgulamak ister. Ev görüntüleriyle birlikte Gorchakov'un ailesinin tasvirleri de gelir. Bunlar, Andrei'nin geri dönmek istediği idealize edilmiş gerçekliğin bir parçasıdır. Film, Andrei'nin ahşap evinin yavaş hareket eden izleme çekimleriyle başlar ve biter. Bu, Andrei'nin nostaljisini somutlaştırır. Yalnızca rüya dünyasına girdiğinde yani evinde huzur bulur.

Sonunda, Gorchakov'un evine nasıl döndüğünü görürüz. Çok yakındadır ve bir an için nihayet sevgili vatanına döndüğünü düşünürüz. Ancak daha sonra kamera geri çekildiğinde, Gorchakov'un aslında eski kalenin harabeleriyle çevrili oturduğunu görürüz. Bu kale ölümün temsilidir; tıpkı Fransız yönetmen Jean Cocteau'nun Orfeus filmindeki kalenin harabelerinin ölümü temsil ettiği gibi. Böylece Gorchakov'un evine, vatana, çocuklukluğuna ve gençliğine ancak ölüm anında geri dönebildiğini görmüş oluruz.

Kurban: Fedakârlığın Sembolizmi

Kurban, Tarkovski'nin son filmi olarak küresel bir felaket ve bireyin ruhsal arınışı teması etrafında döner. Filmin sonunda yer alan yanan ev sahnesi, dramatik bir zirve noktasıdır. Ana karakter Alexander, dünyayı kurtarmak adına hayatından ve mal varlıklarından vazgeçmeye karar verir; bu kararın somut bir görüntüsü olarak evin yanışı, fedakârlığın nihai bir simgesi haline gelir.

Bence evin yanışı, düşünülen aksine bir yok oluştan ziyade dünyasal bağlardan kopan birinin yeniden doğuşunu ifade eder. Tarkovski, bu sahne aracılığıyla bireyin ruhsal ağırlıklarından kurtulması ve daha yüksek bir bilinç düzeyine ulaşması fikrini vurgular.

Tarkovski'nin tüm filmleri yüksek derecede metaforik olup, aynı zamanda otobiyografiktir ve onun hayatının farklı aşamalarını temsil eder. Son filmi Kurban da bu kuralın istisnası değildir.

Yine karşımıza ahşap evin imgesi çıkar; istikrarın, vatanın ve köklerin somutlaşmış hali. Dünyayı kurtarmak için ana karakter, en büyük fedakarlığı yaparak pek sevdiği evini yakmak zorunda kalır. Muhtemelen Tarkovski, bu eylemle kendi vatani, evini terk etme kararı verdiğini, vataniyle olan tüm bağlarını yaktığını göstermek istemiştir. Tarkovski, bu eylemin kendisi için gerekli olduğunu, sanatını ve dünyayı kurtarmasına yardımcı olacağını düşünmüştür. Ancak Kurban filmindeki kahraman, evini kaybetmenin acısını atlatamayacağı gibi, Tarkovski de vatanını kaybetmenin acısına dayanamamıştır ve filmin sonunda hem kahraman hem de yaratıcısı –yönetmen Andrei Tarkovsky– ölür. Kurban filmi, yakılan evin imgesinin Tarkovski sinemasının en unutulmaz sembollerinden biri haline gelmesiyle onun vasiyeti olmuştur.

Ayna'da geçmişe özlem, Nostalji'de kayıp hissi, İvan'ın Çocukluğu'nda masumiyetin yitimi, Kurban'da ise yeniden doğuş... Tarkovski, filmlerinde insanın varoluşsal gizemini, tüm koşullara karşı ister geçmiş ister şimdi ister gelecek olsun tüm zamanlarda ve mekânlarda insan kalabilmenin zorluğunu ve buna rağmen insan kalabilmenin yani ümit etmenin, inancın ve maneviyatın gerekliliğini işler.

Bu bağlamda maneviyata büyük önem veren Tarkovski'nin filmlerinin kendi yaşantısından izler taşıdığını görmek mümkündür. Filmleri sanki evinin duvarındaki asılı fotoğraflar ya da anılarını sakladığı bir kutu gibidir. Yani Tarkovski'nin sineması onun kendi evidir.

Kaynakça

Tarkovsky, A. (1989). *Sculpting in time: Reflections on the cinema*

Botz-Bornstein, T. (2007). *Films and dreams: Tarkovsky, Bergman, Sokurov, Kubrick, and Wong Kar-wai*. Lexington Books.

Özsoy, M. (2017). Şiirsel sinema: Andrei Tarkovski - John Gianvito. *SineFilozofi*, 2(3).

Tarkovsky, A. (1975). *Mirror*. Mosfilm.

Tarkovsky, A. (1983). *Nostalgia*. RAI.

Tarkovsky, A. (1986). *The Sacrifice*. Sandrews.

Tarkovsky, A.. (1962). *Ivan's Childhood*. Mosfilm.

KAPISI KAPALI

Ayşenur Kardeş

Eprimekten deseni kaybolan koltuğun üstüne yığıldım. “Halamın evini kapatıyoruz ha?” sesim bir hırıltıyla soru işareti gibi kıvrıldı. Annem ağlamaktan şişip kızaran gözlerini bana doğru çevirip baktı. Konuşmadan anlaşmak dünyanın en feci şeyiymiş. Evin beyaz sabunla karışmış kendine has kokusu ciğerime dolunca anılar zihnime üşüştü.

Kimlerin kimlerin evlenmek için talip olduğu halam, dedemin hem yetim hem öksüz diye acıyıp da “Şu adamla evleneceksin!” diye emir buyurduğu, halamdan kısa, bakışları sert, diliyle insanları yerine zımbalayan, halamla evlendiği için aldığı sığara iyalik eki eklemeye kimsenin cesaret edemediği Enişte’yle evlenmiş. Halamın evlilikten tek beklentisi çocuk sahibi olabilmekmiş ama yıllar geçtikçe umudu kalmamış. Halam çocuk hasreti ile yana yakıla doktorlara gitse de nafileymiş. Enişte, çocuk sevmediğinden mi bilmem, halamın çocuk hasretini görmezden gelmiş ve böylece halamın çocuk umudu yaşı ilerledikçe yavaş yavaş sönüp gitmiş. Siz deyin yirmi, ben diyeyim yirmi beş yıl önce, Enişte demiryollarından emekli olacağı gün bir köşe başında kalp krizi geçirip vefat etmiş. Halam, Enişte gittiğinden, ben de kendimi bildiğimden beri evimizin üç kapı ötesindeki iki bakla bir sofa evinde yalnız yaşıyordu. Anneme sahici bir abla, bana kaçış rampasıydı.

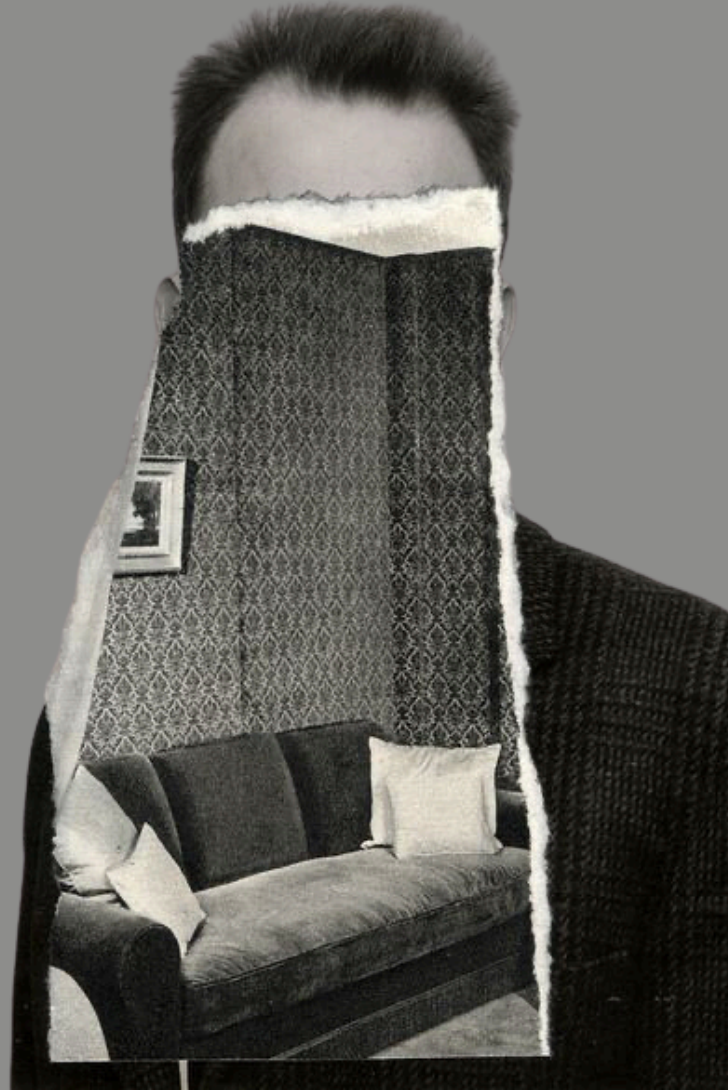
Yıllar önce bir öğleden sonra sokakta koşarken anneme binbir dil dökerek ve yalnızca gezmelerde giyeceğime yeminler ederek aldırduğım fırfırlı vitrin elbisem ayağıma dolanınca yere kapaklandım. İki dizim paramparça olsa da gözümü boydan boya yırtılan elbisemden ayırmadan höykürerek “Halaaaa!” diye bağıırıp ağlamaya başladım. “Anaa!” diye ağlayamazdım çünkü elbiseyi gizlice giyip evden çıkarken son anda beni yakalayan annem “Sokakta oynamaya olmaz kız o elbise, çıkar onu çabuk!” diye arkamdan bağıırırken kapıyı hızlıca kapatıp terliklerimi yarı yolda ayağıma geçirmiştim. Şimdi yara bere içindeki dizlerime, yırtılan elbiseme derman olacak tek kişi kalmıştı: halam.

Halam elimi, yüzümü, dizlerimi yıkayıp, üstümü temizleyip, yara beremi kremleyip, bantlayıp elime bir dilim salçalı ekmeği tutuşturdu. Ben elimdeki ekmeği bir yandan kemirip bir yandan fırfırlı vitrin elbiseme için için ağlıyordum. Söküğün son ilmeğini dikip ipi dişiyile kesen halam alelacele dikiş kutusunu toplarken “Ağlama artık, ben söylerim annene.” diyerek pencereyi açtı. “Zarifeeee!” diye bizim eve doğru seslendi, “Gel kız, kahve içelim.” Halamla annemin her koşulda derdi, kederi, gülmeyi, söylemeyi kahveye bağlamalarına alışmışım. Annem eline aldığı bizden köşe bucak sakladığı Hollanda çikolatası ve evin anahtarını sallaya sallaya kapıdan girip de beni yara bere içinde görünce korkudan ufak bir şok geçirdiyse de iyi olduğuma emin olunca çabucak toplandı. “Oturl kız abla, ben yaparım.” dedikten sonra gözlerini bana devire devire bir yandan kahve cezvesini karıştırıyor, bir yandan da “Yok ben dedim. Benim kızıma elbise ne lazım? Alayım sana derli toplu bir pantolon dedim de dinletemedim.” diye söyleniyordu. Kahvelerini hüpürdetip de benim mevzumu halledince kendi aralarında derin bir sohbete koyuldular. Bense annem ve halama duyduğum katıksız güvenin verdiği ferahlıkla sokakta oynamaktan yorulmuş, fırfırlı vitrin elbisem yırtıldığı için de gerilmiş bedenime o zamanlar henüz bu kadar eskimemiş olan koltuğu sığınak yapıp evin ayrıntılarını ezberlerken gözlerimi kapadım.

Isparta halısının sert iplikli dokusunu, lacivert bordo desenlerini, halamın pirinç biblolarını, porselen fincanlarını, Enişte’ye demiryollarından verilen plaketi koyduğu vitrini, iki tekli koltuğun arasına koyduğu fiskos sehpasını, ören bayan dantel ipiyle ilmek ilmek tığladığı fiskos örtüsünü, hiç çaba göstermeden duyulan tiktaklı duvar saatini izleye izleye huzur dolu ikinci uykusuna daldığım o koltuk işte bu. Ölümün soğukluğu girince değişir sandığım bu ev, içinde geçirdiğim en güzel çocukluk anılarımla işte hâlâ aynı.

“Şunu ne yapalım?”, “Bunu ne yapalım?” diye soranlara bir yandan cevap verip bir yandan da yanaklarından akan damlaları silen annem, eline tutuşturulan bir fotoğraf albümüyle yanıma gelip kucağıma fotoğraflardan bir deste bıraktı. “Eniştenin fotoğraflarını ne yapacağız?” Soru zihnimde yankılandı. Eniştenin fotoğrafları... Siyah-beyaz, farklı mekanlarda, yalnız ya da farklı kişilerle çekilmiş fotoğrafları... Hiç tanımasam da evin her köşesinde çerçeveli duran fotoğraflarını görmekten beraberce yaşamışız gibi hissettiğim bu adamın halam ölünce fotoğraflarını verecek kimsesi kalmamıştı. Bu fotoğraftaki kişilerin de Enişte'nin de dünyada nasıl bir yer ettikleriyle ilgili hikayeleri halamın ölümüyle bir sır olup gitmişti. Atmaya kıyamadığım ama elimde de tutmak istemediğim bir deste fotoğrafla kalakaldım. “Ben alayım, bende kalsın.” derken sesim duyulmayacak kadar kısılıp büzüştü. Bir antikacıda gördüğüm, yerde ağzı açık küçük kolilerdeki siyah beyaz fotoğraflar geldi aklıma. Görünce şaşırmış, neden burada olabileceklerini düşünmüştüm. İşte bu yüzdenmiş demek.

Kadınlar kırılacak eşyaları gazetelere sarıp paketlerken altılı fincan setlerini birer birer hepimize dağıtmaya karar verdiler. Sabah kahvelerini bunlarla içmemizi tembihleyip her sabah bir Fatıha yollamaya vesile olsun, dediler. Kullanılabilecek eşyaları ihtiyaç sahiplerine, eskiyip kimseye verilemeyecek olanları da çöpün kenarına sırtlayıp götürdü adamlar. Bir elimde tekli kahve fincanı bir elimde Enişte'nin fotoğraflarıyla bir zamanlar sığınağım olan evin önünde beklerken annem kapıyı kapatıp evden çıktı. Halamın huzur dolu evinin içi boş, kapısı kapalı kaldı.

İÇERİDEN DIŞARIYA EV

Yavuz Yıldırım

Ev, Antik Yunanca "oikos", toplumun temelini oluşturan bireyin doğduğu mekânı, içeriyi, aile ve aile içi ilişkileri barındırır. Toplumsal ilişkilerin bir mekânla ve diğerleriyle birlikte geliştiği düşünülecek olursa, ev bunun ilk adımıdır. İçeride kurulan insani ilişkiler, dışarıyı şekillendirir. "Oikonomia", ekonomi kelimesi de böyle bir sayısal düzeni ifade eder: içeriğin kuruluşundaki sayılar kuralları. En nihayetinde, sayılar arasındaki düzene benzer bir toplumsal düzen hedefi, antik dünyanın ideallerindedir. Ancak Antik Yunan'da içeride kalma, bugünün tabiriyle özel hayat, o kadar övülen ve tercih edilen bir yer değildir. Kişinin içeride kalması, kendisiyle kalması, kendi başınlığı onun eksikliğini gösterir. "Idiot" kelimesi de biraz bununla ilgilidir; toplum içinde yer almaması nedeniyle eksikliğini ifade eder. "Zoe", çıplak hayat, keza insanın tam olarak insan olmayan, yer yer hayvani yanını sembolize eder. "Zoe"de kalma, sizin yok edilme ihtimalinizi artırır çünkü insan olmanız bu noktada düşüktür. Agamben'in Kutsal İnsan'da vurguladığı gibi, çıplak hayat iktidarın gücünü uyguladığı ve insanı vatandaşa dönüştürdüğü alanları ifade eder. Tersine, dışarı, "bios" ise toplumsal özgürlüğü, vatandaşlığı, nitelikli hayatı, diğerleriyle temas edilen alanı, kısacası canlılığı ve yaşamı içerir. Dışarı çıkmak ya da itilmek, bir yandan siyasi canlı olmayı, bir yandan da otoritenin boyunduruğu altına girmeyi ifade eder. O yüzden evde başlayan hikayenin büyümesi, yeni mekânlara açılırken çeşitli sorunları, çekişmeleri ve uyuşmazlıkları da içinde barındırır. İnsanın diğerleriyle teması, birlikte kurduğu ortak alanlar, şekillendirdiği yapılar medeniyet dediğimiz ilişkiler bütünü şekillendirir. Bu durum, çeşitli zorlamaları ve dayatmaları içinde barındırır. İnsan olmak, evin dışına çıkmak, oldukça zorlayıcıdır. Dolayısıyla dönüp dolaşıp eve geri dönüş, içeriye sığınış ve kapanış bir döngünün parçasıdır. Gün biter, ilişkiler bozulur, medeniyetler çöker ve en baştan yeniden başlarız. İçeriden...

Psikoloji alanına odaklanmış okuyucunun ilgisini çekmek ve bu yayın organının asıl konusunu oluşturan bilişsel ilişkilerin toplumsal yansımalarına değinmek adına, bu başlangıçların ve yeniden başlangıçların altını çizmek gerekebilir. Ev içinde şekillenmiş sorunların dışarıya yansımaları, ev içi hiyerarşinin, -örneğin baba rolünün ya da anne-baba ilişkisine dair dertlerin- örneğin Oidipus kompleksinin toplumsal ilişkileri açıklama yönündeki eğilimi güçlenmektedir. Diğer bir deyişle, felsefeden dine, oradan sosyolojiye doğru ilerleyen düşünce tarihi, psikoloji biliminin etkisiyle bireyi yeniden tanımlarken bireysel olanla toplumsal olan arasındaki bağlantıları daha fazla ciddiye almıştır. Modern dönemin gelişmeye başladığı, sanayi toplumu ilişkilerinin belirleyici olduğu dönemlerle birlikte "dışarı" hep önemliydi. Siyasal hayat, çalışma hayatı ve eğitim gibi toplumu şekillendiren kurumların kökleri ise yine içerideydi. Evin önemi ve buradan bağlantılı çocukluk hikâyeleri, sadece edebiyatın konusu olmaktan çıkıp sosyal bilimlerin belirleyici unsuru olmaya başladı. Sosyal psikoloji ve siyasal psikoloji gibi kesişim kümeleri önem kazandı. İnsan davranışının yalnızca güç ve iktidar ilişkileri içinde, kurumsal yapılar ve toplumsal ilişkiler tarafından değil de grup içindeki birebir ilişkiler tarafından da şekillendirildiği açıkça kabul ediliyor. Hatta yakın dönemde, yaşadığımız on yıllarda, psikoloji ekseninin fazlasıyla önem kazandığını ve bu kez belirleyici olanın kişisel hayata doğru kaydığını söyleyebiliriz. Felsefenin ve sosyolojinin yıpranması ya da yanlış bağlamlarda ele alınması gibi (herhangi bir konuyu karmaşık ele almak "felsefi takılmak", "felsefe yapmak" olmadığı gibi, "bu işin sosyolojisine bakalım" lafı da hiçbir anlam ifade etmez) her can sıkıntısının, sinir bozukluğunun ya da kriz anının "psikolojim bozuldu" diye ifade edilmesi bu bilimi gölgeliyor. Psikolojinin sadece bunalım ve çocukluk dertleriyle sınırlı olmadığını hatırlatmak gerekiyor belki.

Foucault'nun iktidar ve özne, Deleuze ve Guattari'nin şizofreni analizleri, feministlerin özel olanın politik olduğu tespiti ve ev içi iktidar ilişkilerine eleştirel yaklaşımı ile kişisel alan ve ev çoğunlukla sorunlu bir yer olarak kodlanmaya devam etti. İnsanın kendi kendinliği ile toplumsal birlikteliği eşleştirme çabası, hep sıkıntılı kesişimlere gebe oldu. Sartre'ın söylediği gibi, "başkaları cehennem" idi. Bu kez o cehennemden, başkalarından kaçış için saklandığımız içeri, ev, özümüz ne derecede cennetti? Öz ve biçim arasındaki uyum ve denge, Aristoteles'ten bu yana aranan idealdir. Belki psikoloji bilimi, benim pek alanım olmadığı için detayları bilmemekle birlikte, gördüğüm kadarıyla burada devreye giriyor: Öze dair sorunların kaynağı ile yüzleşmek ve onları tetikleyen unsurları azaltmak. Bu özde, evin de belirleyici bir konumu var. Bu açıdan ev, nasıl biçimleniyor, özle ne kadar uyumlu, soruları devreye giriyor. Temel düzeyde ilişkilerin örüldüğü, kurulduğu yer olarak ev, özü ve biçimi etkileyen bir alan.

Bu durum benim çalışma konum olan, siyaset ve onun bilimsel analizleri için de geçerli. Siyaset, sorun, çıkar, kötülük, acımasız bir rekabet alanı gibi görülebilir. Esasen siyasal özneler kötüyse, sadece kişisel çıkar peşinde koşuyorsa, diğerlerinin kötülüğü üzerinden bir düzen arayışındaysa, evet siyaset budur. Ama insan doğasına dair kötümser tespitler, tek başına bütün resmi açıklamıyor. İnsan doğasının iyi veya kötü olduğuna dair farklı ekollerin farklı yaklaşımları olmuştur. İnsan özüne dair, metaller metaforundan erdemlilik göstergelerine kadar tarihsel süreçte farklı düşünürlerin tespitleri vardı. Modern siyasal düşünceler de bu tespitlerden fazlasıyla etkilendi. İnsanın günahkâr doğduğu, yoldan çıkma eğiliminin olduğu ve o yüzden kontrol edilmek, yönetilmek zorunda olduğu fikri, Ortaçağ boyunca kilise hakimiyetinin ya da dinsel anlatının temellerinden oldu. Aydınlanma fikri ise bunun karşısında insanın akıl aracılığıyla dünyayı anlayabileceği ve değiştirebileceği tezini geliştirdi. Bunun devamında yönetilmek yerine birlikte yönetmek, egemen gücün kaynağının halk olması gerektiğine dair fikirler, aydınlanma düşüncesinin çerçevesini oluşturdu. Bu durum da bireye bakışta köklü bir dönüşüm anlamına geliyordu ki modern düşünce insanın merkezde olduğu bir bakış açısını bu şekilde kurdu. Tabii ki siyasalın yeni öznesi insanın ne olduğu yine yeniden farklı şekilde anlaşıldı.

Liberaller için kişisel çıkar peşinde koşmak kötü bir şey değil ve bunları uyumlulaştırmak mümkündür. Kişisel alandaki özgürlükleri ve devamında piyasadaki tercih özgürlüğünü koruyacak bir hukuk sistemi içinde mutlu olmak mümkündür. Mutluluk arayışı, tipik liberal bir argümandır. Liberaller bu arayışın barışçıl bir rekabetle olabileceğini öngörür ya da umut eder. Ama genellikle öyle olmaz, sürece müdahale eden başkaları vardır ki müdahale oldukça anti-liberal bir kavramdır. Ev bir yandan bu müdahalelerin başladığı ilk yerlerden biridir. Anne ve babanın müdahalesi, geleneğin korunma isteği, sistemin hızlı değişmemesi tipik muhafazakar unsurlardır. Bu açıdan ev muhafazakar bir yerdir; pazar yeri ise liberal. Liberallerin önceleri karşı çıktığı, "ben rasyonelim, kendi yolumu bulabilirim" diye başkaldırdığı muhafazakâr düzenle zaman içinde uyumlulaştığı görülür. Çünkü artık düzen kurulmuş ve ehil olana teslim edilmiştir. Akıl aracılığıyla kurulu düzeni fazla kurcalamamak gerekir. Ama burada akıl, burjuva, bireyin aklısıdır; pazarda tercih yapan, iyiyi kötüyü tercih edebilen ve bu şekilde dengeyi bulduğu varsayılan. Muhafazakar-liberal dengesini bozan başka bir müdahale, dünyayı değiştirme eğilimindeki bir başka güçten gelir. Emekçiler... Liberallerin rasyonel düzen dediği sabitlik, sosyalistler için yabancılaşma yaratır; ürettiğin dünya artık senin değildir. Ona yabancıdır. Liberallerin bireye odaklandığı yerde sosyalistler topluma odaklanır. Kötülük ya da çıkar çatışması artık sınıfsaldır; ekonomik durumla ilgilidir. Kişinin kendine yabancılaşması ile yaşadığı/kurduğu topluma yabancılaşması arasında bir ilişki vardır elbet. Bu yabancılaşmayı aşacak şey, birlikte kurulacak yeni bir siyasal sistem mi yoksa herkesin kendi evine çekilmesi mi olacaktır? Gerginlik biraz da bununla ilgilidir.

Ev konseptine geri dönerek tamamlamak gerekirse, kurulu düzenin içinde özgürlük ev içinde bireysel alanlarda mı aranacak yoksa sokakta, alanlarda diğerleriyle birlikte mi? Evin alan genişleterek yurt, vatan konseptine dönüşmesi; iş yerlerinde çalışma ilişkilerinin bir "aile ortamı"na benzetilmesi; salgın hastalıktan kurtulmanın "evde kal"makla çözülmesi; iklim krizine dair acil çözüm önerilerinin "evimiz yanıyor" diye duyurulması, dolaylı olarak ev konseptinin canlandığı noktaları gösteriyor. Dolayısıyla diğerleriyle olan ilişkimiz kaçınılmaz biçimde eve temas ediyor.

BİRİNİN EVİ

Esra Yusufolu

Uzun bir yol yürüdüktan sonra karşısına yıkık dökük bir ev çıkmıştı Aliye'nin. O an "Burası galiba." diye içinden geçirdi. Evin bahçesine bakan uzun camekânın önünden geçerken içeriye takıldı gözü, perdesi yoktu. Ellerini iki gözüne siper ederek başını yaklaştırdı. Ortada minderlerle çevrelenmiş, uzunlamasına yanları açıkta bırakan bir halı seriliydi. İçeride birileri olup olmadığına biraz daha baktıktan sonra ilerlemeye devam etti. Evin kapısının önüne gelince paslanmış kilide bir anahtar takılı olduğunu gördü. Kapının önünde renkleri özenle seçilmiş gibi bir sürü çiçek vardı. Parlak renkleri çok iyi bakılmış olduklarını hissettirdi Aliye'ye. Hâlbuki orada uzun zamandır kimse yaşamamıştı. Tekrar kilide döndü; evet, bir anahtar vardı. İçeride birilerinin olduğu anlamına mı gelirdi bu, yoksa unutulduğunun mu?

Kalabalık bir şehrin en soğuk tenhalarını arşınlamıştı Aliye. Girdiği her sokakta ruhunu ele geçiren yapılar ve hayran kaldığı yaşamlar vardı. Elbette bu zavallı ve metruk yerde de varoluşunu bu duvarlara dayatabilirdi. Önceki yaşayışında kiremit çatıların altındaki renkli binaların hadlerinden fazla güzel durduklarına soluklanıp şaşırılmıştı. Oysa günün sonunda elden ayaktan düşen ruhların dönmek zorunda oldukları ruhsuz yapıları bunlar, romantize edilecek bir yerleri mi vardı! Ama işte, "Yaşamlar ve yaşamalar nasıldır, bilemeyiz." diye düşünürdü Aliye. O 'ruhsuz' binanın parkeleri çatırdayan bir odasında bir pencereden görülenler belki de yaşamın ta kendisidir; aynı şekilde Rus romanlarında ucuz bir pansiyonda kalan, belirsizlik ve buhran içindeki karakteri andıran o adamın günün yarım saatinde bile olsa yalnız kalmak için bütün aile fertlerinin uyumasını beklemesi de, vardıği istikametinin de yaşamın ta kendisi olduğunu çok sonraları anlayacaktı Aliye.

Ani bir dürtüyle kapıya yaklaştı ve anahtarı çevirip içeri adımını attı. Aliye adımını attığı anda tarumarlık mı, hikmetle bezenmiş bir ruh yücelmesi mi olduğunu anlayamadığı bir hisle çevrelendi. Bir yere ayak basmanın ve alışmanın hâletiruhiyesi bambaşkaydı. Ayak bastığın an beklediğin şey ve yaşadığın şey bambaşkaydı. Düşünülen şeyi o yere, o ana, o oluşa yedirmek hep zordu çünkü. Söz gelimi bir eve girdikten sonra yemek istediğin şeyler, okumak istediğin kitaplar, terliklerinin hangi çiftini nerede kullanacağını, yatağının yanındaki komodine ne koyacağını ve en önemlisi ne kadar var olacağını hep önceden hayal edilir, mizanda tartılır, bir güzel anlamlar yüklenir ve zihnin bir köşesinde saklanır. Fakat bunlar hep kılığı gerektiriyor, bu kılığı beklentiyi karşılamaz, bilakis pişmanlıklarla bezenir. Keşke dün mecal bulup o yemeği yapsaydım, dersin; bu yapay çiçek, o komodine yakışmadı, dersin; şu elli yıllık ahşap dolapta neyin hatırasını sakladım ki bu kadar, dersin; mutfak masamda ne kadar az kitap okudum, dersin. Dersin de dersin. Hayat çoğunlukla böyle bir yerdi işte. Ukde kalanları toplasan seve isteye yaşadığın güzel anlardan çok daha fazlaydı. Aliye o vakit bazı düşüncelerinden dolayı bir mahcupluk hissetti. Yaşamın onu sürüklediği bu yeri mutantan olduğunu sandığı bir başka yerden aşağı görmesi ona bir an için feraset ehli birinin idrakinden çok başka geldi. Bir yuva nasıl kılı kırk yararcasına ince ince işlenir, ev dediğimiz şey ise buna nasıl 'ev sahipliği' yapar bunu düşündü. Yuvayı yuva yapan önce ona karşı olan hislerimiz sonra da sahiplendiğimiz mesuliyet duygusu eşliğinde parmaklarımızla oraya verdiğimiz candı. Orası mukaddes bir mabetti, öyle olmalıydı. Güzelin her çeşidiyle donanmış bir ev de hemen hemen her badireden sağ kurtulurdu. Buna inanmıştı.

EV İÇİ ŞİDDET

Selin Ülküden

Ev, kimileri için hayattan kaçıp sığınabilecekleri huzurlu bir limandır; kimileri içinse gitmemek için bin bir çaba gösterdikleri bir zindan. Kimi için rahatlama ve güvenin adresiyken kimi için acı ve korkunun kaynağıdır. Hepimizin evini huzurun simgesi olarak görebilmesini temenni ederiz. Ancak bu yazımda evi kendine zindan olanlardan ve ev içi şiddetin gölgesinde yaşayanlardan bahsedeceğim.

Şiddet, her toplumda var olan ve mağdurlarının sayısının giderek arttığını duyduğumuz evrensel bir sorundur. Televizyonu her açtığımızda haber bültenlerinde birden fazla şiddet vakasına tanık oluyoruz. Peki, bu artış medyanın şiddeti daha görünür hale getirmesinden mi kaynaklanıyor, yoksa değişen toplumsal yapının bir yansıması mı? Bunun kesin cevabını vermek zor. Bu yazıda ise özellikle ev içi şiddet konusuna odaklanarak bu olguyu farklı başlıklar altında ele alacağız.

Öncelikle şiddet, bir kişinin başka bir kişiye fiziksel acı vermek veya yaralamak amacıyla gerçekleştirdiği davranışlardır. Şiddetle sıklıkla karıştırılan bazı kavramlara da açıklık getirmek faydalı olacaktır: Suistimal, bir kişiyi fiziksel olarak kötüye kullanma davranışdır. Saldırganlık ise bir hedefe yönelen, genellikle öfke veya hiddetle tetiklenen, birine ya da kişinin kendisine zarar vermeyi veya acı çektirmeyi amaçlayan bir güç gösterisidir. Bu kavramların doğru şekilde kullanılması, anlatılanların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlar.

Ev içi şiddeti farklı alt başlıklara ayırabiliriz: fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet, duygusal istismar, ihmal ve ekonomik istismar. Toplumumuzda en çok dikkat çeken fiziksel şiddet olsa da diğer türler de bireyi şiddet mağduru yapar ve göz ardı edilmemelidir. Şiddetin farklı yüzleri her toplumda varlığını sürdürürken neden hala bu kadar yaygın ve çözümsüz bir sorun olarak karşımıza çıkıyor? Bu sorunun yanıtını aramaya öncelikle toplumsal dinamikleri inceleyerek başlayalım.

Ataerkil toplum yapılarında ev içi şiddet genellikle gizli bir sorun olarak kalır. Şiddetin faileri sıklıkla erkekler, mağdurları ise kadınlar ve çocuklar gibi savunmasız gruplar olur. Mağdurlar, damgalanma korkusu, utanç, kendini suçlama, şiddeti normalleştirme veya ekonomik bağımsızlık eksikliği gibi sebeplerle bu durumu açıklamakta zorluk çekerler. Bazen de durumu ifşa ettiklerinde daha fazla şiddete maruz kalmaktan korkarlar. Bazı toplumlarda bireylerin üzerindeki kontrolü sağlamak amacıyla şiddet örtük ya da açık şekilde meşrulaştırılabilir. Mağdurlar, dini ve sosyal öğretilerin etkisiyle belirli bir noktaya kadar güç ve otoriteye boyun eğmeyi içselleştirmiş olabilir. Ancak bu, bireyin temel haklarının ihlali anlamına gelir ve toplumsal yapılarla mücadele etmeyi gerektirir.

En büyük sorunlardan biri mağdurlarda öğrenilmiş çaresizlik kavramının varlığıdır. Birey, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle çaresiz olmayı öğrenebilir ve şiddetle karşılaştığında kaçma ya da baş etme davranışı sergileyemez. Bu durum, şiddet uygulayanın kontrolü arttırmasına olanak tanır çünkü karşısında direnç gösterebilecek biri olmadığını düşünür. Şiddet mağduru kişi, yalnızca öğrenilmiş çaresizlikten değil, sevdiği birinin kendisine zarar vermesinin yarattığı şok etkisiyle de tepkisiz kalabilir. Partneriyle olan ilişkinin sorumluluğunu tamamen kendi üzerine alabilir ve başarısızlığın kendisinden kaynaklandığını düşünebilir. İlişkinin olumlu yönlerini hatırlayarak veya çocuklarının geleceğini düşünerek durumu görmezden gelmeye çalışabilir. Şiddet uygulayan kişi bir daha yapmayacağına dair söz verdiğinde mağdur bu ilişkiyi sürdürmeye meyilli olabilir. Ancak bu durum genelde kronik şiddet döngüsünün başlangıcıdır. Zamanla şiddet uygulayan kişi bilinçsizce bile şiddet gösterebilir, mağdur ise ailesini ya da ilişkiyi terk etmeme eğiliminde olabilir. Bu döngüyü kırmak için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde farkındalık artırıcı ve destekleyici adımlar atılmalıdır.

Ev içi şiddetin başlıca nedenleri arasında ataerkil toplum yapısında bireylerin rollerini yanlış anlamlandırması (erkeğin ya da kadının bu cinsiyete sahip olduğu için kendinde bunu hak görmesi gibi), eğitimsizlik ve mağdurun ekonomik bağımsızlığının ya da gidecek yerinin olmaması yer alır. Maddi sorunlar, toplumsal sınıf fark etmeksizin şiddetin en önemli nedeni olarak karşımıza çıkar. Ayrıca, kadınların mesleki veya sosyal anlamda daha üst bir konumda olması bazı erkekler için bir tehdit olarak algılanabilir ve bu durum şiddet riskini artırabilir. Hamilelik gibi özel durumlar dahi bazı şiddet faillerini durdurmaz. Şiddet faili bireyler genellikle toplum içinde normal görülen, sosyal çevreyle uyumlu kişiler gibi algılsa da alkol bağımlılığı, işsizlik gibi sorunlar bu kişilerin yaşamlarında sıkça yer alabilir. Şiddet mağdurları her sosyoekonomik veya eğitim düzeyinden gelebilir. Ancak, bazı özellikler daha sık gözlemlenir: düşük eğitim veya gelir düzeyi, problemlili evlilikler, boşanmış veya boşanma sürecinde olmak, geçmişte şiddet görmüş olmak ve çocuklarına ya da çevresindeki diğer kişilere şiddet uygulama eğilimi göstermek.

Toplum genelde ev içerisinde meydana gelen şiddet olaylarına karşı yeterince caydırıcı bir tutum sergilemez. Bazı kültürlerde mağdur, toplumsal beklentileri karşılayamadığı (örneğin, ev işlerini yeterince iyi yapamadığı) gerekçesiyle suçlanır ve şiddeti hak ettiği ileri sürülebilir. Bu durum, mağdurun yakın çevresinde de etkisini gösterir; caydırıcı bir yaklaşım yerine fail yalnızca uyarılır ya da ayıplanır. Ataerkil toplum yapılarında erkekler, gücün ve otoritenin sahibi olarak algılanır ve aile bireylerini kendilerine bağımlı ya da kendi kontrolleri altında olan kişiler gibi görebilirler. Bu algı, erkeğin istediği davranışı görmediğinde şiddeti bir hak olarak görmesine zemin hazırlayabilir. Türkiye gibi toplumlarda "namus" kavramı da bu güç ilişkisi çerçevesinde şekillenir. Kadının bireysel hak ve özgürlüklerinden bağımsız olarak namus, ailenin ya da eşinin kontrolüne atfedilir. Kültürel geleneklerden kaynaklanan bazı söylem ve uygulamalar bu algıyı destekler. Örneğin, "Gelinlikle girilen evden kefenle çıkılır" ya da "Kızını dövmeleyen dizini döver" gibi atasözleri, kadına yönelik şiddeti normalleştiren toplumsal bir bilinçaltını ortaya koyar.

Hala başlık parası, kadın sünneti, bekaret kontrolü ve kadınların zorla kapanmaya zorlanması gibi uygulamaların var olduğu toplumlar, bu tür normlarla şiddeti meşru hale getirir. Bu yaklaşımlar, bireylerin temel insan haklarının ihlaline yol açar ve çözüm için kültürel dönüşüm gereklidir.

Toplumda aynı zamanda erkekler üzerinde de uygulanan şiddet türleri vardır. Erkeklerden güçlü, duygularını gizleyen ve her durumda dayanıklı olmaları beklentisi, yaşanan herhangi bir şiddeti dile getirmelerini zorlaştırabilir. Hakaret, aşağılama, duygusal manipülasyon, sosyal çevreden izole etme ve tehdit gibi davranışlar, erkeklerin de karşılaşabileceği yaygın şiddet biçimlerindedir. Özellikle ilişkilerde ortaya çıkan kontrol edici tutumlar ve duygusal baskılar, bireylerin benlik saygısını ve ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Psikolojik şiddetin cinsiyet fark etmeksizin herkesin başına gelebileceği gerçeği, bu konunun daha açık bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Mağdurların yaşadıkları durumu kabul edebilmesi ve destek arayabilmesi için toplumsal kalıp yargılarla mücadele edilmeli, farkındalık artırılmalı ve destek mekanizmaları güçlendirilmelidir. Her birey, yaşadığı şiddetten bağımsız olarak, sağlıklı ve güvenli bir yaşamı hak eder.

Ev içi şiddet yalnızca yetişkin bireyleri etkilemekle kalmaz, çocuklar da bu durumun mağduru olabilir. Çocuklar toplumun veya ebeveynlerin onaylamadığı bir davranış sergilediklerinde fiziksel cezalandırmaya maruz kalabilirler. Çocuğun kişiliği ve dünya görüşü üzerinde derin etkiler bırakan bu ceza biçimi, çocuğun şiddeti bir çözüm yolu veya haklı bir davranış biçimi olarak benimsemesine neden olabilir. Özellikle kızgınlık, hayal kırıklığı ya da yorgunluk gibi durumlarda şiddeti normalleştirme eğilimi oluşabilir. Her şiddet bulunan ailede yetişen çocuk gelecekte şiddet uygulayacak veya şiddeti kabul edecek diye bir genelleme yapılamaz. Ancak bu durum, ailenin dinamikleri ve çocuğun erken yaşta maruz kaldığı davranış kalıplarına bağlı olarak şekillenir. Çocuklar, küçük yaşta öğrendikleri davranışları ilerleyen yaşlarda tekrar etme eğiliminde olurlar.

Erkek çocukları öğrendiği şiddeti ilerde eşine veya çocuklarına uygulayabilmekte, kız çocuk ise baba evinde gördüğü ve içselleştirdiği şiddeti eşi ile de yaşayınca olağan karşılayabilmektedir. Bu yüzden de ebeveynin şiddete maruz kalması çocuğun şiddete maruz kalma olasılığını arttırmaktadır. Bunun yanı sıra, toplumda "ağaç yaşken eğilir" anlayışıyla çocuğun kontrol edilmesi amacıyla şiddet uygulanması teşvik edilebilir ya da kabul edilebilir bir davranış olarak görülebilir. Bu yaklaşım, çocukların gelişimini olumsuz yönde etkiler ve şiddetin nesiller arası aktarımına katkıda bulunur. Ev içi şiddet kavramını en sık duyduğumuz dönemlerden biri de COVID-19 pandemisi ve buna bağlı eve kapanma süreçleriydi. Bu dönemde, dünya genelinde ev içi şiddet vakalarında ciddi bir artış yaşandığı gözlemlendi. Hatta, İtalya ve Fransa gibi ülkelerde artan vakalar nedeniyle bazı oteller sığınak olarak hizmet vermeye başladı. Pandemi döneminde şiddet vakalarının artmasında birden fazla faktör etkili olmuştur. Şiddet uygulayan partner veya eşle aynı evde kısıtlı kalmak zorunda olmak, genel bir salgın korkusu ve belirsizlik hali, işsizlik ve ekonomik sıkıntıların artışı, bunların getirdiği psikolojik sorunlar, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan zorluklar ve sosyal izolasyondan kaynaklanan alkol ile uyuşturucu madde kullanımındaki artış bu süreçte ev içi şiddetin yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır. Bu dönemde birçok insan için ev, güvenli bir sığınak olmaktan çıkıp bir risk alanına dönüşmüştür. Bu durum, toplumda ev içi şiddetle mücadele mekanizmalarının güçlendirilmesi ve bu tür olağanüstü durumlarda mağdurlara yönelik acil destek sistemlerinin oluşturulmasının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir.

İnsanların boş zamanlarını kaliteli geçirmek için başvurduğu kitaplarda dahi şiddet temasının oldukça yaygın olduğunu görürüz. Toplumun bir yansıması olan bu eserlerde şiddetin açıkça var olması, toplumsal yaşantıda şiddetin normalleşmesine ve bir döngü oluşmasına neden olabilir. Özellikle 19. yüzyıldaki aile yapısını yansıtan edebi eserlerde, cariyelerin sıkça şiddete maruz kaldığı, taciz ve tecavüz gibi korkunç olaylarla karşılaştığı görülmektedir.

Samipaşazade Sezai'nin "Düğün" adlı hikayesinde, evin beyi Behçet tarafından duygusal ve fiziksel istismara uğrayan cariyeye Dilsitan'ın trajik öyküsü buna bir örnek oluşturur. Benzer şekilde, Namık Kemal'in "İntibah" eserinde, kendisini aldattığını düşündüğü cariyesi Dilaşub'u öldüresiye döven Ali Bey karakteri de bu tür bir şiddet davranışını gözler önüne serer. Halikarnas Balıkcısı'nın "Aganta Burina Burinata" eserinde ise bir babanın, oğlunun deniz tutkusunu bastırmak için ona uyguladığı psikolojik baskıya tanık oluruz. Orhan Kemal'in "Bir Filiz Vardı" adlı romanında ise işyerinde patronunun tacizine uğrayan ve babasının baskısıyla onunla evlenmek zorunda kalan bir kadının hikayesi, toplumun kadına yönelik baskıcı yaklaşımını derinlemesine işler. Bu eserlerde kadın karakterler de şiddet uygulayıcı olabilir. Özellikle üvey anne figürleri, üvey çocuklarına yönelik fiziksel ve psikolojik şiddetle tasvir edilirken, erkeklerin kendi öz çocuklarına şiddet uyguladığı senaryolara da sıklıkla rastlanır. Ancak, şiddet eylemlerini gerçekleştiren karakterler genellikle ahlaki açıdan yozlaşmış, sevgisiz, kıskanç veya zorba olarak tasvir edilir; yazarlar bu şekilde şiddeti eleştirirken karakterlerin davranışlarını da sorgular. Buna rağmen cinsiyetçi normların etkisi hissedilir: Erkekler mert, cesur ve korkusuz olarak idealize edilirken kadınlar sessiz, uysal ve "hanım kız" olmaya teşvik edilir.

Edebiyatın yanı sıra, diziler, filmler ve hatta reklamlar gibi görsel medya da insanları şiddet içerikleriyle karşı karşıya bırakmaktadır. Günümüzde bir akşam rastgele televizyon açıldığında şiddet içermeyen bir dizi ya da film bulmak neredeyse imkansızdır. Sosyal medya platformları üzerinden erişilen ücretli içeriklerde de şiddet yaygın bir temadır. Şiddet içeriği bulunmasa bile kadınların sıklıkla birer cinsel obje olarak yansıtıldığını görmekteyiz. Özellikle dinlediğimiz şarkılarda kadın bedeninin alınan ya da verilen bir nesne gibi tasvir edilmesi ve bu şarkıların yılın en çok dinlenenleri arasında yer alması ciddi bir risk oluşturmaktadır.

Kitaplarda, izlediğimiz içeriklerde ve hatta şarkılarda sıklıkla karşılaştığımız bu şiddet ve objeleştirme, toplumda bu davranışların normalleşmesine ve uygulanma oranlarının artmasına yol açabilir. Gençler izledikleri içeriklere özenerek ilişkilerinde ya da davranışlarında bu örnekleri model alabilirler. Bu durum, toplumsal değerlerin aşama aşama yozlaşmasına katkıda bulunur.

Toplumun ataerkil bakış açısında ısrarcı olması, şiddet mağdurlarının yaşamlarını daha da zorlaştırmaktadır. Kadınlar hukuki alanda birçok hak kazanmış olsalar da eşlerine itaat etmedikleri gerekçesiyle fiziksel şiddete maruz kalmakta ve evlilik içi tecavüz gibi insan haklarına aykırı uygulamalara uğramaktadırlar. Bu durumun önüne geçebilmek için toplumun bilinçlendirilmesi şarttır. Bunun en etkili yollarından biri, küçük yaşlardan itibaren uygulanacak kademeli bir eğitim modeli geliştirmektir. Bu eğitim sürecinde cinsiyet rolleri kavramı sorgulanmalı ve eşitlik temelinde yeniden tanımlanmalıdır. Şiddet türleri hakkında bilgi verilmeli ve şiddetle karşılaşıldığında nasıl bir yol izleneceği öğretilmelidir. Bireylerin empati, saygı ve hoşgörü gibi değerleri benimsemeleri teşvik edilmelidir. Ayrıca, medya içeriklerinde kadınların cinsel obje olarak sunulmasına son verilmesi büyük önem taşır. Diziler, filmler ve reklamlarda bu algıyı değiştirecek yapımlar üretilmeli; kitap ve filmlerde şiddetin ele alınışı da daha sorumlu ve eleştirel bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bu yaklaşımlar hem toplumdaki şiddet algısını değiştirecek hem de bireylerin daha sağlıklı bir toplumsal yapıya katkıda bulunmasını sağlayacaktır.

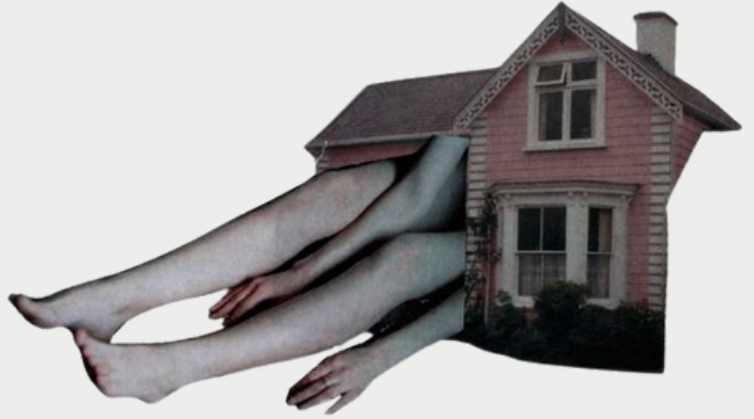
KAYNAKÇA

İçli, T. G. (1994). Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir örneği. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 11(1-2), 7-20.

Ünal, B. & Gülseren, L. (2020). Covid-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: aile içi kadına yönelik şiddet. Klinik Psikiyatri Dergisi, 23(1), 89-94.

Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. Journal of Social Policy Studies, 7(2).

Yılmaz, A. (2005). Türk romanında aile içi şiddet teması. Türkbilig, 10, 131-149.

KIRILMA

M. Mustafa Aydın

Yıllarca dilimden ve kalemimden düşmeyen o ev, henüz adım atılmamış, kim bilir hangi geçmişte izler bırakmış hatıralardan ibaret şimdi. Kimsesiz, yanı başındaki beton yığınlarının gölgesinde kalmış bir hicran. Yan odadan gelen kırılma sesleriyle süslenen efsunlu bayram günleri. Kimilerinin tenine dahi işlemiş bu kırılmalar, şimdilerde, belki asırların ötesinde bile buruk kalıyor. Bir gülümsemeye, bir devrimle. Yaslandığım eski duvarlar ete kemiğe büründüğünde ise, işte o zaman, neredeyse dehşet verici bir şaşkınlıkla yerini başka menzillere bırakıyor. Ardı sıra gelen kopmalar, temenni etmediğim sonların veya başlangıçların ortasında farklıyı dilemekten ve bu dört duvarın artık eskisi gibi görkemli bir sığınak olacağına inanmaktan uzaklaştırıyor beni. Öyle ki, ruha taşkın eden ızdırap ve sonrasında arayışa dönüşen bu özlem, insanı her yeni mekânda peşine takıp sürüklüyor. Kalben kök salamamış bir kayıp için "ev" toparlanmamış bir hikâyenin muğlaklığı oluyor. Kayıp, hikâyenin başlangıcından beri ruhunda kendine dönecek bir sığınak arzusunu körüklüyor ama bu sığınak birkaç tuğladan, o eski filmleri anımsatan verandalardan öte bir manayla yaşıyor. Varlığı dahi şaibeli olan fakat yüreğin duraklarında her daim hissedilen bir aidiyet noktasının temsilini yüklüyor omuzlarına.

Kapılarında isimleri kazınmış, perdelerin bir ucu kaçışın pençelerine kapılırken diğer ucu nereye tutunduğunu dahi bilmeden korkar vaziyette savrulan, duvarları, endişelerin zedelediği fotoğraflarla dolup taşan bu oda, sabah adına inanç vaat ediyor. Henüz temelleri atılmamış yerlere yetişmeye çalışmaktan yoruluyorum ve ayaklarım yerden kesilirken sadece özlemi dillendirilmeyen, bazen var olmayışına bile bağlandığım o yuvayı düşünüyorum. Bu kalabalık, bu hoyrat yerde yanımızdan dalgaların akıntısıyla geçip giden diğer şeylerde de anımsıyorum. Bir an olsun tüm o kurtuluş vaazlarını getiriyor ve her seferinde daha da hiddetleniyor. Camlarında hayata tüm varlıklarıyla tutunmuş sarmaşıklarda karşıma çıkıyor eskinin albümü; uzamaya, sarmaya, keşfetmeye aç görüyorum kendimi. İçteki o kayıp, ızdıraptan sıyrıldığında, ruhuna bir vuslatı nasip kıldığında ancak o vakit "ev"ini bulmuş oluyor.

Ve Şimdi, gözlerimi kapattığımda, ruhumda bir yuvaya dokunmanın kırılgan anısı usulca beliriveriyor. Anlıyorum ki aradığım yer, o eski duvarların ötesinde, harabelerin altında bir iz değil; kendi içimde, göğsümün tam ortasında gizli bir sığınak olarak karşıma çıkıyor. Her elin umarsızca uzanıŐında, her eski fotoğrafın bana fısıldadığı gibi, bir ev yalnızca dört duvar, bir çatı, zenilmiŐ birkaç kŐeyle değil; ruhla ve geçmişle kuruluyor. İŞte bu yüzden her köhne yapıda hissettiğim eksiklik, aslında kendi içimde inşa etmeye çalıştığım o "sarsılmaz yuva"nın sesleniŐi. Kayıplar arasında hatıraların yüküyle sürüklenirken asıl bulmam gerekenin tüm bu dünyanın yüzeyine mıhlanmıŐ yığınlar değil, içimde büyümeyi bekleyen bir aidiyet duygusu olduğunu artık biliyorum. O eski evden geriye kalan sadece geçmişin gölgesi değil; bugünü, yarını saran bir i huzur arayışının ısrarı. Ve belki de bu arayışın sonunda bir gün gerçekten evime döneceğim –içimde var olan o yuvaya.

İZMARİTLER

Gülcan Türkel

serin akşam üstleri değil gittiğim

yürürsem eğer

diplerin de dibinde bir adana ikindisine yürürüm kahrım sıcaklıkla yarışır orada benim

üzeri ıslak bezle örtülmüş hamur topları gibi genişledikçe genişliyor tekliğim

ellerimde titreyen kalem değil

izmariti ömrümün

beyaz yakalı suçluların üzerinde söndürdüğüm uzun akşamların nemiyle yakmıştım onu

külünün kaldığı tenlere aldırmadım

hangi sahranın kaktüsü

assos'ta bir levrek mi taze dişlenmiş

iyiyi kötüden ayıracak fehmi yok henüz

acınmaz öylesine o yüzden

aldırılmaz

knausgaard bir öyküde yarım bırakmış

unutmuş onu

sarraf olacak çocuğun haddini vermiş yevmiyesinden önce az'a kanmıyor diye bir bebeği kundağında

bir çocuğu ağaç kovuğunda sallandırmış

kirli diye sıktırmamış saygın köylünün elini

izmaritleri de toplatmayı unutmuş köy meydanından beni orada buldu bulanlar

bir martının ağzında bir izmarit olarak

geçirdim ömrümü ama biz

aydınlık sabahlara çıkacağız

işte özgürlük işte hayat işte yalan

ve serin üzüm bağları tv'de

kumandası elinde babamın

sıkıca tutuyor tuttuğu gibi yazgımı

horultusu kesilirse bir gün

sımsıkı tutmazsa onu

korkarım

bırakır yazgımı da

evinden çıkamayan bir köylüyüm

barbarları suçlayamıyorum ama evsizim

babaları da suçlayamazsam ölüyorum

ne yapacağım bu izmaritleri

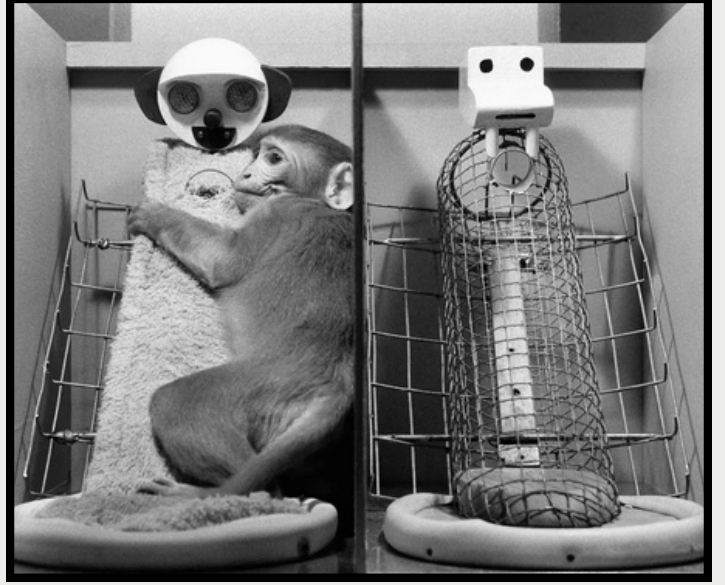

EV, YUVA VE AİDİYET: BAĞLANMA KURAMI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Gözde Mercan

Canlıların yaşamlarına devam edebilmesi için gerekli temel ihtiyaçlardan biridir barınma. 'Doğanın etkilerinden korunmak için kapalı bir yerde olmak' diye de tanımlanır. Doğada yaşayan canlılarla kıyaslandığında insanın daha savunmasız ve duygusal bir varlık olması nedeniyle bir yere ait hissetmeden, sığınacağı bir yer olmadan yaşayabilmesi zordur; insan için barınma ihtiyacı olmazsa olmaz konumdur. Bu anlamda ev, bizlere dış etkenlerin yıpratıcılığından, sıcaktan-soğuktan koruyan ve dış dünyadan ayıran duvarlar sunar.

Fiziksel korunmayı içeren barınma ihtiyacının tanımını yerine getiren ev, sosyal varlıklar olan insanlar için sadece bu temel ihtiyacı karşılıyor olması ile yeterli midir?

Bu soruyu Harry Harlow'un Maymun Deneyi ile açıklamak yerinde olacaktır. 1950'li yıllarda psikologlar bebeklerin anneleri ile kurduğu bağın temel nedeninin, annenin bebeğin hayatında besin sağlayıcı bir rolde olmasından kaynaklandığını düşünmekteydiler. Canlıların temel ihtiyaçlarından biri olan besin ihtiyacının bebekler için önemli olduğu bilinse de Harry Harlow, sıcaklık, konfor, bebeğe verilen sevgi kavramlarının görmezden gelindiğini düşünüyordu. Bu karşıt düşüncelerin sonucunda, o yıllarda Harlow tarafından yapılan deneyde yeni doğmuş Rhesus maymunları annelerinden ayrılarak iki farklı anne türüne maruz bırakılmışlardı. Bu temsili ve cansız annelerin ikisi de tellerden oluşuyordu. Birinci annenin üzerinde biberon bulunmaktaydı ve sadece 'besin sağlayıcı' görevindeydi. İkinci anne ise yumuşak bir cisim ile kaplanmış, sıcak hissettiren fakat herhangi bir besin sağlayacak maddesi bulunmayan bir anneydi. Maymunlara iki sahte anneyle de bağ kurabilmeleri için gerekli zaman ve ortam verildi. Deneyin sonucunda ise maymunların besin sağlamak için birinci anneye gitseler de ikinci annede daha çok zaman geçirdikleri, herhangi bir tehdit durumunda ikinci anneye sarıldıkları ve orada kendilerini sıcak ve konforlu hissettikleri, birinci anneyi sadece besin ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları gözlemlenmişti. Gözlemlenen bu durumda ortaya çıkan yorum, maymunların anneleri ile kurduğu bağın asıl nedeninin annenin besin sağlaması değil; güven ve şefkat alanı oluşturması olduğudur.

Deneyin çeşitleri yapıldığında da benzer sonuçlara varılmıştır. Maymunların kendileri için yabancı bir ortama maruz bırakıldıklarında tedirgin davrandıkları ve ortamdaki korktukları gözlemlenmesine rağmen aynı yabancı ortamda güvenli bildikleri anne figürü ile bulduklarında ortamı keşfetmeye çalıştıkları, herhangi bir tehdit durumunda ikinci anneye geri döndükleri, yabancı ortamda güvenli hissettiren anneyi yuva olarak gördükleri, onunla kurduğu güven ilişkisi sebebiyle ortama alıştıkları gözlemlenmiştir.

John Bowlby'nin "Bağlanma" kitabı da bu deneyin sonuçlarını açıklayıcı nitelikte görüşler sunmaktadır. Kitapta birçok çocuğun ortamlarından dolayı zarar gördükleri fakat bununla birlikte bilindik anne figürü oldukça zararların ciddi ya da sürekli olmasının nadir görüldüğünden bahsedilir. Dolayısıyla yabancı bir ortam çocukta üzüntünün birincil nedeni değildir, annenin yokluğu bu üzüntüyü şiddetlendirir. Bu durum, maymunlar üzerinde yapılan deneyde de paralellik göstermektedir.

Bahsedilen ortam-canlı ilişkisinde benzerlik yaparak ev kavramına baktığımızda barınma ihtiyacının ötesinde bir alan olduğu görülür; ilişki kurmayı öğrendiğimiz, ötekini tanıdığımız, kimliğimizi inşa ettiğimiz, geleceğe hazırlandığımız, bizi dönüştüren bir alan. Ev, sosyal varlıklar olan insanlara bir yuva ve derin bir aidiyet hissi sunar. Bu deneyin ve sonucunda bağlanma kuramının bize söylediği şey de şudur ki, evi esas olarak yuva yapan ve aidiyet duygusunu oluşturan unsur, sevgi ve şefkat nesnesidir.

Evin bu anlamda tanımını yaptıktan sonra evi yuva olarak öğrenmiş çocukların büyüdülerinde nasıl ilişki kurduklarına bakalım. Öncelikle burada, yaşamın ilk yıllarında oluşan bağlanma kuramından bahsetmek gerekir. Bireyin ötekilerle ilişki kurup kurmadığı, onlarla iletişim şekli, neyi nasıl yapacağı ve kim olacağı bebeklik ve erken çocukluk çağında büyüdüğü ev ile şekillenir. Burada “ev” olarak adlandırılan aslında ilk bakım verenlerdir. Bebeğin yaşamındaki en önemli kişilerin anne-baba olduğu, anne-baba ve bu bakım verenlerin bulunduğu ev ile kurulan iyi bir ilişkinin yetişkinlik çağında öteki ilişkilerde de devam etme olasılığının yüksek olduğu bilinmektedir.

Bir bebek ile kurulan bağ, bebeğin muhtaçlığı göz önüne alındığında pek tabii onun biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak ile kurulacak olan bir bağıdır. Fakat durum böyle olsa da bağlanma duygusal ihtiyaçların da karşılanmasıyla anlam kazanan bir süreçtir. Bebek için karşılanan temel ihtiyaçların yanında, ihtiyacı olduğu anda hemen bulunma veya gecikme hâli, algılayabildiği donuk veya güleç bir yüz, korku durumunda aradığı güvenli kişi, bağlandığı kişinin varlığı, yani “ev”in içindekiler önemlidir. Bebek dünyayı algılamaya ilk olarak annenin ilgisiyle başlar. Burada muhtaçlığın doğurduğu bir iletişim vardır. Zamanla bebeğin hayatına ikinci, üçüncü ve daha fazlası girer; sosyal algısı gelişir. Bu gelişim sırasında oluşan bağ güvenli ise artık yetişkin olan bebek, yaşamdaki diğer ilişkilerini de bu temelde ilerletir; hem kendisine hem de başkalarına karşı olumlu bakış açısı, yardım talep ederek zor duygularında yapıcı olma isteği ve onları kabul etme bunun bir yansımasıdır. Ters durumda, evin güvenli bir yuva olmadığı, bağlanmanın güvenli bir şekilde oluşmadığı evde büyüyen bebekler için yetişkinlik evresi zorlayıcı ilişkilerle dolu olabilir.

Bağlanma kuramı üzerinden ev kavramı incelemesinde nihai olarak bireyin anne karnındaki ilk evinden başlayarak temel ilişkilene biçimlerini oluşturduğu, büyüdüğü ev ile bu ilişkilene biçimlerini güçlendirdiği ve bunu yaşam boyunca devam ettirdiği anlaşılmaktadır.

Anne karnında biyolojik gelişimin sağlıklı olması ya da dünyada fiziksel bir barınağa sahip olmak tek başına yeterli değildir. Ev, bireyin bugünü ve geleceği için temel oluşturan, hem fizyolojik hem de duygusal ihtiyaçlarını karşılayan bir alandır.

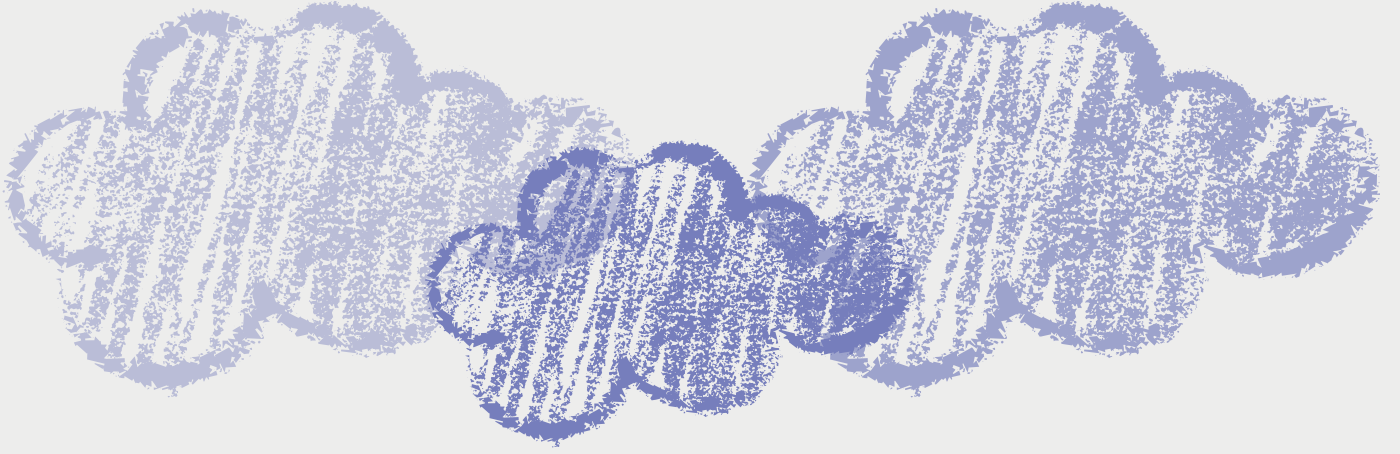

KAYNAKÇA

Kesebir, Ş., Özdoğan, S., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.

Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8, 88-99.

Subaşı, N. G., & Kazan, H. (2020). Çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin iletişimindeki etkisi. *The Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)*, 2, 147-162.

EV NERESİ SEVGİLİ DOSTUM

Saliha Meryem Şahin

Ev benim için ve pek tabii pek çok insan için maddiyatı ve şimdikiyi aşan, çok daha yüksek ve içsel bir kavramdır. Ev benim için “aidiyet” demektir. Şimdi aramıza kilometrelerin girdiği, gönül bağımin onları göremesem dahi görünmeyen iplerle sıkı sıkıya kenetlendiği insanların zihnimde belirmesi, herkesten uzaklaştığımı sandığım anımda yeryüzündeki muğlak varlığımı hatırlatan, içimi ısıtan, hayata tutunuşumu kuvvetlendiren yegâne bir dosta dönüştürür tüm anılarımı. Şimdi gecelerimi dört yeni yüzle iki göz bir yurt odasının içinde uykuya dalmaya çalışırken hayallerime sarılmaya gayret ederek geçirir oldum. Bu iki göz hayat vermeye çalıştığım oda benim evim mi? Sanmıyorum.

Bu geçici göçebe hayatım içinde çok fazla evde yaşadım, ev tanıdım, ev taşıdım. Bu yazıyı yazmaya karar verdiğimde de yazıya hiç geçirmedim bu soruyu yönelttim kendime: “ Benim evim neresi, neredi?” Anneanneciğimin sobasının etrafına dizilip közlenmeye yatırdığımız patatesleri beklerken türlü oyunlarla vakit öldürdüğümüz, kapıyı çok çarpıyoruz diye anneannemin kapıyı söküp götürdüğü, cereyanın faturası fazla geliyor diye tüm sülalenin akşamları toplandığı tek oda, kışın en sıcak odası, benim evim. Teyzemin dizinin dibine uzanıp sabahlara kadar ergen aşk hayatlarımızı anlatıp gülüştüğümüz, ülkeyi, gündemi, inancı, inanmayışımızı tartıştığımız, çocukluğumuzu hatırladığımız Viranşehir’in zemin kat dairesi. Oraya yalnızca bir defa gitmiş olsam da sanıyorum, orası da benim evim.

Özgürlüğümün ketlendiği, kimi zaman yalnız bırakıldığım için gözyaşları döktüğüm, dostlarımla kahkahalara boğulduğum, delicesine dans etmekten kendimi kaybettığım, aşk acısından dostluk kırıklıklarına, patlayana kadar gülmenin kıymetli ve acı verici bir his olduğuna kadar her duyguyu tattığım lise sıralarım da benim evim. Bir şeyin ev olması için her zaman yüreğini ısıtan sevimli anılara sahiplik etmesi gerekmiyor.

En yakın dostumu her gece tatsız şakalarımla bıktırdığım, etrafında sayısız tur atarken sırlarımızı paylaşıp insanları tahlil ettiğimiz, defalarca aynı konuları bıkmadan konuştuğumuz, attığımız sonsuz kahkahaların, oynaşan çocukların gürültüsü arasında yitip gittiği dondurmaları park da benim evim. Anneanneciğimin sesi, babamın bana hediye ettiği ilk kameram, kardeşim ve kedimizle balkonda izlediğim filmler, kuzenlerimizle hazırladığımız gösteriler, halamın üniversite hediyesi, üç sene boyunca “Gelebilirsin Saliha” sesini aynı telaşla beklediğim terapi koltuğum da benim evim. Henüz yaşamadığım hayallerime de “evim” deme cüretini gösterebilirim. Çünkü onları düşünmek zaman zaman yüreğimde huzur, zaman zaman düş kırıklığı, zaman zaman da heyecan yaratıyor ve ben onlara ait hissediyorum.

Şimdilerde aidiyetini kaybetmiş ve bunu her ay farklı bir diyarda arayan eski ve küçük bir dostum var. Belki de ruhlarımızın arasındaki bağın çoktan uçup gittiği, geriye yalnızca formatif ve mekanik bir ilişkinin soğuk merhaba merasiminin kaldığı çok yakın bir dost. Geçmişindeki evleri belki de yıkılmış, yerine karton ve kırılğan bir kutudan sahte anılar ve evler yerleştirilmiştir. Keşke ona bütün samimiyetimle söyleyebilsem: “Bir şeyin ev olması için her zaman yüreğini ısıtan sevimli anılara sahiplik etmesi gerekmiyor.” Bazen çok sıkı temel attığımızı düşündüğümüz anılarımız, hiç onları var eden biz değilmişiz gibi bir takım sarsıntılarla karanlığa mahkum olabilir. Ya da biz, tıpkı filin zincirlerini kırdıkları vakit dahi zincirine hapsolması gibi o karanlığı hayatımızı esir almış korkunç bir canavar sanabiliriz. Ama şunları unutma ki güzel dostum, biz seninle aynı geceleri paylaştığımız zamanlar aynı gecenin sonsuz gününü doğurduk. Legolarımızı üst üste dizip mahalleler kurduk, sonra onları bozup civcivler, ağaçlar, Noel babalar yaptık. Çıplak ayaklarımızla asfalt yollarda yarıştık. Bir gün küstük, diğer gün barıştık. Sayısız defa taşındık. Her seferinde de evimizi yeniden yaptık.

Arayışının bittiği ya da arayıştan bıktığın zaman sevgili dostum. Yıkıldığını sandığın temelin derinlerinden pastel boylarımızla süslediğimiz göğe doğru filizler çoktandır yükselmekte. Sevgili kadın, o filizlerin büyümesi için ferlerinin yaşlarını kullandı yıllarca. Bir gün bunu fark ettiğinde, belki koltuk minderlerinden yıkıp yıkıp yeniden kurduğumuz kalelerimizi seneler sonra tekrar inşa ederiz.

EVE GİDEN YOLCU

Nebiye Ay

Dünya neresidir? Sen dünyanın neresindesindir? İçimizde ve dışımızda farklı farklı yaşadığımız bu evren, belki de karmaşıklıklar içinde yol aldığımız, sürekli keşfetmek ve anlamak için çabaladığımız devasa bir mozaik gibidir. Kendi içimizdeki farklılıkları, ruhumuzun derinliklerindeki tüm yankıları görebileceğimiz bir ev gibi dünya da katmanlardan, hikâyelerden ve zamana direnen yapılardan oluşur.

Buram buram karmaşıklık yaşadığımız yerimizden, tozun toprağa karıştığı çevremizden, evimizden bir adım atar, bir yolculuğa çıkarız. Yuvasını arayan kuş misali oradan oraya göçmesinden ilham alarak... Uçağa biner, otobüse biner, uzun uzun yollardan gideriz. Farklı farklı insanlar, mekânlar ve duygular görürüz. Dünya adeta içimizde ve dışımızda sürekli değişen, keşfetmeye doyamadığımız bir hikâyeler bütünü gibidir. Kendi içimizde taşıdığımız katmanların yankısı, geçmişle kurduğumuz köprüler ve karmaşık aidiyet duyguları içinde yol alırız.

Evden çıkıp yollara koyulurken bir göçmenin ardında bıraktığı izlerle karşılaşırız. Her yeni adımda, uzak sandığımız topraklara aslında içten içe ait olduğumuzu fark ederiz. Bambaşka insanlar, tanıdık olmayan mekânlar görsek de özünde bunların bize ne kadar yakın olduğunu, onlarda bizden parçalar saklı olduğunu anlarız. Ben de bu aidiyet arayışında ailemin göç hikâyelerinin peşine düştüm, demek yerine o hikâyeler benim önüme düştü diyebilirim.

Anneannemin İran'dan geldiğini, babaannemin de akrabalarının Türkiye'den İran'a göç ettiğini öğrendikçe o geçmişe ait parçalar birleşip bütünleşmeye başladı. Belki de bu yüzden yolculuklarda karşılaştığım her yapı, her köşe, içimde bir aidiyet duygusunu harekete geçiriyor. Ve nihayet bir mekân buluyorum: Tabatabaei Evi. İran'ın Kaşan şehrinde yükselen bu ev, sadece bir mimari yapı değil; aynı zamanda geçmişin ve günümüzün tüm farklılıklarını ve ortak yanlarını bir araya getiren bir anıt gibi adeta.

1834 yılında Cafet Tabatabae, geniş ailesi için dönemin mimarlarından Ali Maryam Kaşani'ye 3 bölümlü, 40 odalı, 4 avlulu ve 4 bodrum katlı bir ev inşa ettirmiştir. Evin inşaatının tamamlanması 10 yıl sürmüştür. Yaşam alanını serinletmek amacıyla kavurucu sıcakta rahatlık sağlayacak 3 rüzgâr kulesi yaptırmıştır. Bölgenin yere çarpıp yüzünüze vuran acı verici sıcaklığını düşününce bu rüzgâr kuleleri oldukça işlevsel ve akıllıca bir fikir olarak karşımıza çıkıyor. Yağmurun asla uğramadığı bu topraklarda tek bir hatanın bütün eseri yok edip baştan yapılmasına neden olabileceği zorlu koşullara rağmen büyük bir alçı sanatı ustalığı sergilenmiş.

Evde sadece alçı işçiliği değil, çini sanatı da icra edilmiş; bu sanatın ustası evin bir parçası haline gelecek olan saflığın, dürüstlüğün ve samimiyetin her yerde yansımaları sağlamıştır. Aynalar, bu değerlerin simgesi olarak evin dört bir köşesine yerleştirilmiş; ayrıca renkli camlarla günün her saati güneş ışığının ahenkle dans ettiği bir atmosfer yaratılmıştır.

Bir aile inşa etmek, bir ev inşa etmek gibidir aynı zamanda: Birken iki olmak, ikiye beş olmak; bir sofranın etrafında toplanıp huzurun, mutluluğun, hüznün, acının, kederin, ekmeğin, aşın, gelenin, gidenin tüm duygularını paylaştığı bir eve dönüşmek, evin halkı olmaktır. Aile, temelinde sevgi, saygı ve anlayış olan bir yapıdır. Tıpkı bir evin duvarlarını zamanla güçlendirip süslediğiniz gibi bir ailede de ilişkiler emekle, sabırla ve paylaşılan anlarla gelişir.

Tabatabaei Evi, sadece bir yapı değil, aynı zamanda duyguların ve hayatın iç içe geçtiği bir yaşam alanıdır. Evin her köşesinde, her aynada, her çini deseninde samimiyetin, sadeliğin ve anıların izleri bulunur. Tabatabaei Evi, sessiz bir tanık gibi oradan gelip geçen herkese geçmişin hikâyelerini fısıldar. Burada geçen onca yıl, sadece bir ailenin değil; geniş bir toplumun yaşam izlerini, geleneklerini ve değerlerini de bir araya getirir.

Bir ev düşünün ki sadece çekirdek ailenizi değil, aynı zamanda zihninizdeki odaları, kalbinizin derinliklerindeki geniş ailenizi ve hatta tüm ülkenizi temsil edebilsin. Bu evin duvarları, yaşanmışlıkları saklayan bir kaplumbağa kabuğu gibi hem koruyucu hem de içinde derin anlamlar barındıran bir kabuk.

Tabatabaei Evi'nin içinde dolaşırken yalnızca bir mekânda değil, kültürel bir mirasın ve paylaşılan hayatların içinde yol alırsınız. Bu ev, yılların emeğiyle meydana gelmiş bir masal gibi her ziyaretçisine kendinden bir parça bırakır. Evin bir ruh taşıyıcısı olduğu, kendini, geçmişini ve değerlerini bulmak için bir yolculuk alanı olduğu derinlemesine hissedilir.

Evin taşlarına dokunurken her bir taşın binlerce anıyı ve duyguyu sakladığını fark edersiniz. Avlular, bir ailenin mutluluğunu ve hüznlerini paylaştığı, hayatın döngüsüne tanıklık eden alanlardır. Dışarıdaki kavurucu sığa inat, iç mekânlarda rüzgâr kulelerinin serinliği ile sağlanan ferahlık, evin sakinlerine huzur verir.

Ev, kendi içine kapalı bir dünya gibidir. Bu dünyada her nesne, her desen, her ışık yansıması bir hikâye anlatır; adeta ailenin yıllar boyunca biriktirdiği anıların sessiz bekçisidir. Evin koridorlarında gezen ayak sesleri, geçmişten gelen yankılarla birleşir; zaman, burada adeta durmuş gibidir. Renkli camlardan süzülen ışık, her köşeye farklı bir duygu katarken aynalar geçmişin izlerini bugüne taşır. Tabatabaei Evi, bir evin ötesinde, geçmişin derin köklerini geleceğe bağlayan bir yolculuktur. Orada dolaşan herkes, kendi hikâyesinden bir parçayı bulur ve bu kadim mekândan ayrılırken kalbinde özel bir iz bırakır.

Her coğrafyada kültür ve yaşam tarzı farklı olsa da evin sıcaklığına ve güvenine duyulan derin bağlılık evrenseldir. Ev, sadece dört duvar arasındaki bir mekân değil, bir kimliktir, geçmişin ve geleceğin buluştuğu, tüm duyguları içinde barındıran bir dünyadır. İnsanlar her ne kadar farklı topraklara adım atsa da, yeni yerler keşfetmek için yollara çıksa da en nihayetinde kalplerinde evin huzurunun ve rahatlığının özlemi vardır. Ev, her yolculuktan sonra geri dönülen, sığınılan ve en rahat hissedilen yerdir, yuvadır.

Tabatabaei Evi'nin atmosferi, insanın içsel dünyasına derinlemesine inen bir yolculuk gibi. Belki hepimiz bir gün böylesi bir evi ya da sembolik olarak kendimiz için anlamı büyük bir mekânı bulmaya çalışıyoruzdur. Yaşamlarımızda karşılaştığımız zorluklar karşısında bize dinginlik ve ferahlık veren, aynı zamanda köklerimizi hatırlatan bir yer: farklılıkların uyum içinde olduğu, geçmişin ve geleceğin bir arada yaşandığı, insanı özüne döndüren.

Kendi evinize dönüş hem dışarıdaki dünyaya hem de içsel yolculuğunuza bir son verir. Ev, sadece dört tarafı kapatılmış bir mekân değildir; sizi siz yapan her şeyin bir araya geldiği bir yuvadır. Dünya neresidir diye sorduğumuzda belki de cevabı bu tür yerlerde buluruz. Eve duyulan özlem dünya üzerinde herkesin paylaştığı ortak bir duygu, güvende hissettiren yere dönme arzusudur. O evin içinde tüm karmaşıklığa rağmen bir dinginlik, bir huzur bulursunuz ve en nihayetinde, dünyadaki her şey size aitmiş gibi hissettiren huzur ve güven duygusuna kavuşursunuz.

DÜNYADAKİ EVİMİZ: BEDEN

Betül Beşinci

Ben et ve kanın akıldan daha bilge olduğuna inanıyorum. Beden bilinçdışı hayatın içimizde fokurdadığı yerdir. Yaşadığımızı böyle anlarız, ruhlarımızın derinliklerine kadar canlı olduğumuzu ve evrenin hayat dolu uç noktalarıyla bir şekilde bağlantılı olduğumuzu da böyle duyumsarız.

D.H.Lawrence

Aidiyet... Böyle bir yazının ilk kelimesi aidiyet olmalı. Bedene ait hissedebilmek, ben gerçekten bu dünyada varım diyebilmek; dünyaya ait hissedebilmek... Gelişimin ilk yıllarında fiziksel ve duygusal ihtiyaçları yerinde ve yeterince doyurulmuş kişilerde aidiyet hissi gelişir, evini bilir, evinde olmaktan güven duyar. Peki biz neden evimizden bu kadar uzağız? Ne oldu da yolu kaybettik? Neden bu kadar yabancılaştık bedenimize? Ve nasıl oraya nasıl geri döneceğiz?

Evimizin inşası, dünyadaki ilk toprağımız olan rahimde başlar ve yaşamın ilk aylarında hızla devam eder. Bodynamic modele göre gelişimin ilk aşaması olan bu dönem (2. Trimester- 3 ay) varlık dönemidir. Bu dönemde bebek temel varoluş duygusunu, ötekiler tarafından nasıl karşılandığı üzerine inşa eder. Bu etkileşimden oluşan duygu ve duyular bebekte derin izler bırakır; kişilik ve postür bu izlerle şekillenir.

Bu dönemde bebek için en önemli gelişimsel gereklilik, fiziksel, psikolojik ve ruhsal olarak kendi varlığını hissetmeye başlamaktır. Henüz kendini annesinden bağımsız bir varlık olarak görmeyen bebek bu bağlantıyı kurmak için annenin dokunuşuna, ilgisine ve bakımına ihtiyaç duyar. Bebeğin ihtiyaçlarının yerinde ve yeterince doyurulması, dünyaya tıpkı bir ağaç gibi kök salmak isteyen bebeğe, “Ben varım, güvendeyim ve burada çiçek açabilirim.” mesajını verir. Bebek dünyayı istikrarlı ve güvenilir olarak algılar. Ötekiler tarafından sevilen ve görülen bebekte var olduğunun idrakiyle birlikte aidiyet hissi gelişir ve ‘ben’ i fiziksel olarak hissetmeye başlar.

Peki Evden Nasıl Uzaklaşırız?

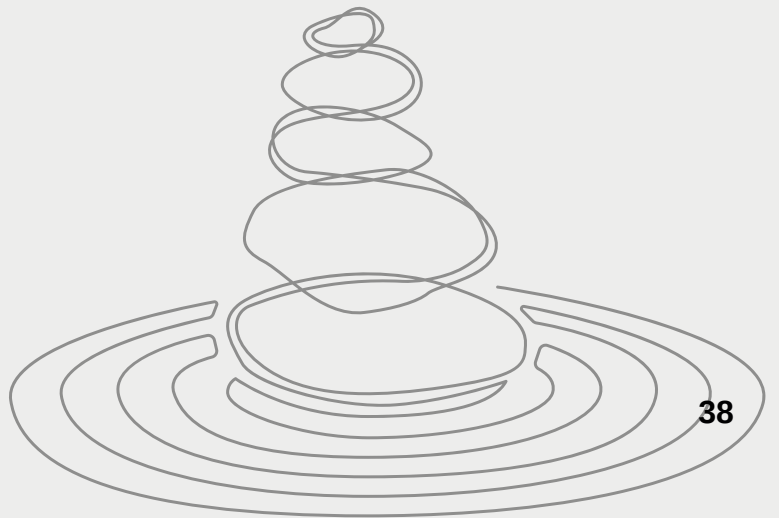
Eğer bu dönemde bebek gelişim travmaları, annenin bebeği istememesi veya annenin gebeyken kronik strese maruz kalması, istismar gibi durumlar yaşarsa bebek, fiziksel bedeni ve dünya ile ilişki kurmanın dayanılmaz bir deneyim olduğunu hisseder. Sinir sistemindeki bu yüksek uyarılma, fiziksel bedende daralma/parçalanma veya daha da olumsuzu donma/ayırılma tepkilerine neden olur. Bebek bu yüksek uyarılma ile baş edebilmek için önce bedenini daraltır, eğer bu işe yaramazsa gevşetir. Bunun sonucu olarak fasyada, omurgada, ciltte, eklemlerde, iç organlarda ve merkezi sinir sisteminde daralma veya gevşeklik oluşabilir. Bodydynamic model verilen tepkilerin farklılığını iki varoluş yapısı olarak ayırır: zihinsel/erken/şizoid varoluş ve duygusal/geç varoluş. Bunları karakter yapısı olarak düşünebiliriz. Bu iki varoluş biçimi birbirine tamamen zıttır. Zihinsel varoluş yapısında kişi sürekli ruminasyon halindedir ve kafası sürekli karışıktır, organize olmakta epey zorlanır. Kendini sürekli izole etme eğilimindedir. Başkalarına güvenmez veya çok zor güvenir, kendiyi ve ötekilerle bağ hissedemez, aidiyet geliştiremez. Ötekiler tarafından istenmediğini hisseder. Var olabilmek için sürekli mücadele etmesi gerektiğine inanır. Aşk gibi yoğun duygusal deneyimler güvensizlik hissini tetikler. İlgi alanı soyut fikirler, felsefe ve spiritüel konulardır. Bedenine ait hissetmez. Enerjileri bedenlerinden çekilmiştir. Alexander Lowen modeline göre enerjileri kemiklerde birikir. Bu kişilerin bedeni ikiye bölünmüştür. Örneğin bedenin arkasını hissederken önünü hissedemeyebilir. Duygusal varoluş yapısında ise kişi sürekli olarak sosyal temas ve duygusal deneyim yaşama eğilimindedir; sıklıkla geri kazanamayacağı bir şeyi kaybetmiş olma hissi yaşar. Bu kişiler ilişkilerinde istediklerini hissederler fakat bunun uzun sürmeyeceği korkusunu taşırlar. Yalnız kalmak istemezler, sürekli temas kurmak isterler. Terk edilme korkuları çok yüksektir. Sürekli hareket halinde olma ve duygusal ilişki yaşama eğilimindedirler.

Bedenlerini zihinsel varoluş modeline göre daha fazla hissederler fakat sabit kalmakta güçlük yaşadıkları için duyumsamalarında farkındalık geliştirmezler. Yüksek enerjileri yaşama tutunma stratejileridir.

Eve Nasıl Döneceğiz?

Beden ve ruh arasındaki kopukluk travmanın en önemli etkilerinden biridir. Travmanın ardından yaşanan kopukluk ve hissizliğin en yaygın fiziksel göstergelerinden biri cildin hassasiyetini kaybetmesidir. Kişi ister zihinsel ister duygusal varoluş yapısında olsun, yol beden farkındalığından geçer. Beden farkındalığı sağlandıktan sonra kişi enerjisini, hislerini ve duygularını düzenleyebilmeyi öğrenir ve bedenine aidiyet hissi geliştirir. Öğrenme terimi zihinde bilişsel bir tedavi modeli canlandırabilir fakat süreç bilişsel bir tedavi modelinin ötesinde doğrudan bedensel duyumsamaları içerir.

Beden ile bağlantıda olduğumuz her şey (dans, yoga, koşu vb) bedensel farkındalığı artırır. Travmanın sağaltımı için beden ile çalışmaya odaklanan somatik deneyimleme modelinin de geliştirdiği birçok teknik vardır.

Bir Farkındalık Çalışması: Somatik Deneyimleme

'Ruhu Bedene Geri Çağırıyoruz'

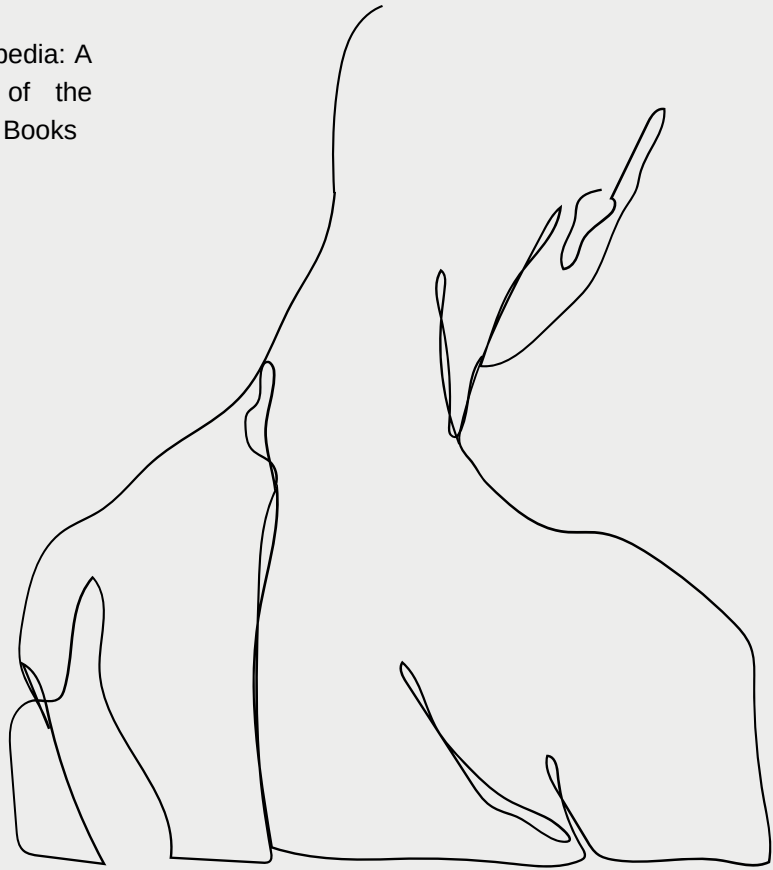
Her gün 10 dakika kadar yumuşak, titreşimli bir duş başlığı kullanarak duş alın, suyun sıcaklığını hafif serin ya da ılık olacak şekilde ayarlayın ve bu titreşimli duş başlığını tüm bedeninizde gezdirin. Tüm farkındalığınızı bedeninizin söz konusu ritmik uyarımın odaklanmakta olduğu bölgesine yöneltin. Siz duşun yerini değiştirdikçe bilincinizin de aynı bölgeyi gezmesini sağlayın. Ellerinizin tersini duşun altında tutun, ardından avuç içlerinizi ve bileklerinizi, sonra yüzünüzün her iki yanını, omuzlarınızı, koltuk altlarınızı vs. suyla ıslatın. Bedeninizin hiçbir bölgesini atlamadığınızdan emin olun: başınız, alnınız, boynunuz, göğsünüz, sırtınız, bacaklarınız, alt karın bölgeniz, kalçalarınız, ayak bileklerinizi ve ayaklarınızı. Her bir bölgede hissettiklerinize dikkat edin, boşluk, hissizlik ya da acı olabilir. Bu işlemi yaparken, "bu benim başım, boynum", "ve sana tekrar hoş geldin diyorum" deyin. Benzer bir diğer uyandırma işlemi de vücudunuzun farklı bölgelerine yumuşak ve hassas şaplaqlarla canlandırıcı bir biçimde dokunmaktır. Bu hareket de düzenli olarak tekrarlandığı zaman içinde ten hassasiyetini sağlayarak bedeninizin duyularını yeniden canlandıracaktır. Bu kolay egzersiz ruhunuzun bedeninize geri gelmeye başlamasını sağlayacaktır. Bu, genellikle travmanın körüklenmesiyle meydana gelen bir olgu olan beden, zihin ve ruh arasındaki bölünmeyi ortadan kaldırmak için önemli bir ilk adımdır.

KAYNAKÇA

Alexander Lowen, *Depression and the Body: The Biological Basis of Faith and Reality* (New York: Penguin, 1973).

Levine, P. A., & Frederick, A. (2013). *Kaplanı uyandırmak*. Z. Yalçınkaya, Çev). İstanbul: Butik Yayıncılık.

Marcher L, & Fich, S. (2010). *Body Encyclopedia: A Guide to the Psychological Functions of the Muscular System*. California: North Atlantic Books

KARŞIDAKİ EV

Yasemin Ünal

Ankara'ya bir yıl önce taşındım. Taşradan geldiğimden midir bilmem birbiri üzerinde gözü olan evlere bir türlü alışamadım. Biri beni izliyor ya da ben birinin evini izliyormuşum hissini üzerimden atamadım. Aslında izliyordum da. Karşıdaki evin sıcaklığını. Ne zaman komşu evin camına baksam ince tülün ardında iki silüet görürdüm. Her akşam sokak lambalarının yanmasıyla kapanan kalın perdeler, iki haftadır yerli yerinde duruyor. Camda ince bir tül, ardında bir kadın öylece bekliyor. Arkasında kalabalık sofralar kuruluyor, sürekli bir gelen giden var. Ama o kadın yerinden hiç kalkmıyor. Hayat o evde onun dışında akıyor. Hâlbuki iki hafta önce böyle miydi? Akşam, mahallenin ışıkları bir bir yanınca beyaz üzerine kır çiçeği desenli perdeler örterdi camı. Belki onlar da benim gibi perdenin kem gözlerle birlikte tüm kötülükleri kapı dışarı ettiğini düşünürdü. İki ayrı kanat pencerenin ortasına buluşur, bir bütün oluverirdi birden. Mevsim kış da olsa, pencerenin önündeki tabloda, her akşam kır çiçekleri açardı. Ben her akşam kır çiçeklerine selam verirdim.

İki haftadır boşluğa bakan gözlere selam veriyorum. Ama o gözler beni hiç görmüyor. Bir yanım gidip sarılmak istiyor orada öylece bekleyen kadına, bir yanım onu izlediği için suçluluk duygusuna kapılıyor. Her gün yeni bir hikâyeye uyduruyorum, mutlu sonla biten. Ama gerçek hikâyeyi öğrenmek için karşıdaki eve gitmeye cesaret edemiyordum. Sanki bir hüzün bulutu vardı evin üzerinde ve ben kapıyı çaldığım anda bardaktan boşalırcasına hüzün yağacaktı üzerimize. Bir gün tül perdenin ardındaki kadın da arkasında akıp giden hayat da kayboldu. Ve camda bir kâğıt parçası belirdi: "Satılık." Ben daha cesaret edip kapıyı çalamadan, ne olduğunu anlayamadan sanki yağmurdan önce fırtına kopmuştu.

Mahallenin bakkalından öğrendim ki emekli öğretmen Ahmet amcanın eviymiş gizli gizli gözlediğim. "Ne kadar kalabalık bir aile kaç çocukları var?" dediğimde eve gelip gidenin öğrencileri olduğunu öğrendim.

Ahmet amca gittikleri her şehirde çocukların ruhunu doyurmuş, eşi Ayşe teyze de terziymiş, dikiş makinesinde çocukların umutlarına kanat dikmiş. Kendi çocuklarını kucaklarına alamamışlar ama bir sürü çocuğa kucak açmışlar. "Çok başkalarıydı, çok." diye ekliyor arada mahalle bakkalımız. Emekli olunca baba ocağımız tütsün diyerek bu mahalleye dönmüşler. Mahalle bakkalı, Bayram ağabey, Ahmet Hoca ile çocukluk arkadaşımı. Yıllar sonra aynı mahallede kaldıkları yerden devam etmişler. Mahallenin gururu diye bahsediyor Ahmet Hoca'dan. O dönemde mahalleden üniversiteye giden ilk oymuş. Tüm gençlere örnek olmuş. Biz sadece bizim mahalledekileri bilirdik. Ama herkese örnek olmuş. "Otur, bir çay vereyim sana da anlatayım onun hikâyesi uzun." diyerek anlatmaya başlıyor. Ben ise kapının önündeki tabureye oturuveriyorum. "Ahmet Hoca emekli olup tekrar mahalleye geleli on yıl oldu. Başlarda biz de anlamadık senin gibi. Bir görünüp bir kaybolan bu gençler kim? Bizim mahallede ne arıyorlar? Geldiklerinde bakkala uğramadan gitmiyorlar. Bir de beni tanıyorlar. Halimi hatırımlı soruyorlar. Ama ben onları tanımıyorum. Tanıştım da unuttum mu acaba diye de bir şey soramıyorum. Bir gün tüm düğüm çözüldü. Ankara'ya geldikleri ilk bayram sabahıydı sanırım. Ahmet Hoca'nın evinin önünde arabalar sıralanmış. Sanırsın ya düğün var ya cenaze. 'Hayırdır inşallah. Namazda birlikteydik bir şey de demedi.' diye düşündüm. Biri gidiyorsa ikisi üçü geliyor arabaların. Dayanamadım, elime bir kutu lokum aldım. Çaldım kapılarını. Nasıl olsa bayram, misafiri kovacak değiller ya. Çoluk çocuk, evin içi dışarıdan kalabalık, oturacak yer yok. Ahmet Hoca beni bir yere oturttu.

‘Hayırdır Hocam bunlar da kim, bizim bilmediğimiz akrabaların mı var?’ dediğimde gevrek gevrek güldü. ‘İlahi Bayram ağabey, onlar benim çocuklarım. Bak şu küçükler var ya onlar da torunlarım. Her görev yerinde bizi ana babası gibi seven böyle güzel çocuklar edindik. Sağ olsunlar onlar bizi hiç unutmadı. Emekli olduğumu duyunca sürpriz yapmışlar. Hep anlatırdım onlara mahalleyi, sizleri. Onlar da beni çocukluğumun geçtiği bu evde ziyaret etmek istemişler. Sağ olsunlar.’ Birer birer tanıttı bana çocuklarını. Hepsinin gözü ayrı parlıyor. Ama ikisi var ki onlar bir başka. En çok onları gördüğümünden mi bilmiyorum o ikisi sanki özden öz çocukları. ‘Bakkala her geldiklerinde seni şaşkına çeviren iki öğrencimi tanıtayım sana. Emine ve Ali. Anlata anlata bitiremiyorlar senin halini. Niye sormadın çocuklara kimsiniz diye?’ ‘Nerden bileyim hocam sanki kırk yıllık mahalleli gibi davrandılar. Sende leblebi tozu vardı, hala var mı? Kolonya şişemiz yok ama tezgâhın altında kesin bir şişen vardır. Biz kolonya da alalım. Benim yerini unuttuklarımı elleriyle koymuş gibi buldurdular. Nasıl derim ben onlara yabancı. Kese kâğıtlarını nasıl yaptığımı bile sordular. Yaşlandık, unutkanlık.’ dedim. ‘Öyle tabi yabancı değiller, onlar benim çocuklarım. Baksana hepsi evimin neşesi.’ Benim evimin neşeleri de tatilde diyemedim. Bir bardak çaylarını içtim, çocuklarla tek tek bayramlaştı sonra da bayramı bayram gibi yaşayan evden çıkıp, sessizliğin misafir olduğu evime gittim.”

“Ertesi gün Ahmet Hoca geldi yanıma. ‘Başta anlatmalıydım sana Bayram ağabey. Ama bilemedim ki çocukların beni bırakmayacağını. Artık evlendiler herkes kendi yolunu çizdi. Gelmezlerse, unutulursa diye korktum.’ dedi. O anlattı ben dinledim. Çaylar kaç defa buz oldu? Ben gözyaşlarımı saklama bahanesiyle kaç defa çayları yeniledim, bilmiyorum. Emine ve Ali’ yi anlattı uzun uzun. İkisi kardeşler, anne babalarını çocuk yaşta trafik kazasında yitirmişler. Nineleri büyütmüş. Ahmet Hoca Bursa’ da görev yaparken tanışmış çocuklarla. Hoca hiç ellerini üzerinden çekmemiş. Sınavlar, okullar her zaman çocuklara destek olmuş. Nineleri müsaade etseymiş evlat edinmek istemişler ama nine razı olmamış. ‘Ben varken sana ne gerek Hoca!’ demiş bir de. ‘Nineyi kırmadan onların yanında olmaya çalıştık. İyi ki de olduk. Hepsinin yeri ayrıdır ama o ikisi başkadır. Birilerinin bu güzel çocuklara öncü olması gerekiyordu. Biz de olduk. Baksana kaç tane evladımız var.’ dedi. ‘Büyük adamdı rahmetli. Emine öğretmen, onu burada gelin ettik. Bizim mahallede yaşıyorlar. Bir de kızı var. Allah bağışlasın pek güzel. Ali ise mühendis, onu da geçen aylarda nişanladık.’ Ahmet Hoca’ nın çocuklarla arasında öyle bir bağ var ki ben hala anlamıyorum. Sana anlatabildim mi bilmem. Böyle sevgi görmedim. Her bayram dolar taşar evleri. Ben de her bayram bir kutu lokum alır giderim yanlarına. Çok hoşuma gider onların anılarını dinlemek.” Ah Bayram ağabey, benim de çok hoşuma gitti, sen de çok güzel anlattın ama anlattıklarınla o ana kadar kurduğum tüm hikâyeler anlamını yitirdi, diyemedim. Peki, sonra diyebildim...

Ahmet amca ekmek almaya gittiği bir gün, fırında kalp krizi geçirmiş. Evine gidemedi hastaneye kaldırmışlar. Üç hafta yoğun bakımda kalmış. Her gün öğrencileri uğramış evlerine, öğretmenlerinin en kıymetlisini yalnız bırakmak istememişler. Bayram ağabey: “Emine ile Ali zaten yanlarında hiç ayrılmadı. Biri evde diğeri hastanede beklediler. Dedim ya sana, çok başkaydı onlar, vefalı çocuklardı.” diye ekliyor her seferinde. Eşi onu her gün eve gelecek diye beklemiş, hastanede olduğuna inanmak istememiş.

Ne yatağına yatırabilmişler kadıncağızı, ne hastaneye götürebilmişler. Üç haftanın sonunda ise Ahmet amcanın yorgun kalbi daha fazla dayanamamış. Bir akşamüzeri bu sefer eve cansız bedenini getirmişler. “O gün yine mahşer yeri gibiydi burası. Misafirler eve sığamadı, sokak doldu taşı. Mahalle böyle kalabalık görmemiştir. Her birinin gözü yaşlı, kim bilir nerelerden gelmişler.” Ne almaya geldiğimi unutup, mahalle bakkalının çok sevdiği komşularının hikâyesini dinliyorum. Karşıdaki evin üzerinde hissettiğim hüzün bulutlarını kalbimde hissediyorum. Boğazım düğüm düğüm, gözlerim buğulu dinliyorum sadece. Bayram ağabey devam ediyor. “Bir türlü oturduğu yerden kaldıramadık eşini. Kabul edemedi temelli gittiğini. Nasıl bir sevda onu da anlamadık. Ne biz ne de çocuklar da bir kelime laf alabildik ağzından. Bir lokma yemek de yediremedik.” diyor. İçimde fırtınalar kopuyor. Zor tutuyorum kendimi, bıraksam bardaktan boşalırcasına akacak gözyaşlarım. Kendime kızıyorum ne diye bakarsın ki karşı cama. Hiç tanışmadığım ama gizli bir muhabbetle çok sevdiğim komşum, emekli öğretmen Ahmet amcanın yasını tutuyorum.

“ Sonra? ” diyebiliyorum. “Neden satıyor teyze evi?”

“Teyze mi kaldı? Dayanamadı ki kadıncağız. Haftasında onu da uğurladık aynı kalabalıkla, Ahmet amcanın yanına.”

BEN'İN PINARINDAKİ EV: SİDDHARTHA

Zeynep Akbaş

İrmak kıyısının güneşinde, sandallar arasında, incir ağacının gölgesinde büyüdü Siddhartha. Oğlunu, bu bilmeye susamış delikanlıyı gördükçe yerinde duramıyordu babası, ona geleceğin rahibi gözüyle bakıyordu. Annesinin yüreği sonsuz bir sevinçle çarpıyordu onu gördükçe. Herkes seviyordu Siddhartha'yı, herkesin gönlünü şenlendiriyordu. Ama herkesin neşesi olan Siddhartha'nın yüreği neşe barındırmıyordu. Huzursuzluğu, ait hissetmeyişi gittikçe yükseliyordu. Sahi, neden mutlu değildi Siddhartha?

Belki onun evi çok uzaklardaydı, belki de tam içinde. Bunu öğrenmek için uzun bir yolculuğa çıkması gerekiyordu, ait olduğu yurdu bulabilmek için. Böylece bir sabah usul usul yürüyerek kentten ayrıldı. Çilecilerin arasına karıştı, sırtında bir bez parçasıyla kaldı. Samanaların yanında acıdan yanıp tutuşmayı, az nefesle yaşamayı, nefsinin öldürmeyi öğrendi. Ancak ruhu tekrar canlandı, Buddha'ya gidecekti. Ne de olsa onun öğretisinde acıdan kurtulmanın yolu keşfedilmişti. Buddha'nın huzur dolu öğretileri bile Siddhartha'nın içindeki o derin boşluğu doldurmadı. Yine de bu huzursuzluk, bir itki gibi içinde filizleniyordu. Lacan'ın deyişiyle, arzu, ötekinin varlığıyla ortaya çıkan ve sürekli eksiklik hissiyle beliren bir dürtüydü. Siddhartha huzursuzdu; aradığı şeyin kendisinde mi, yoksa başkalarının sunduklarında mı olduğunu bilmiyordu. Son evini de kaybetmişti, artık kendi içinde bir ev bulma keşfine çıkacaktı. Bu keşif onu gölgesiyle tanıştıracak, hiç bilmediği personasını gösterecekti.

"Onu bulmak gerekiyor, kendi Ben'inde bu asıl pınarı bulmak, onu bulup özümlemek gerekiyordu! Başka türlü arama yalnız, dolambaçlı yoldu, yolunu şaşırıyordu."

Ev denince akla ilk fiziksel bir mekân gelir. Peki ev her zaman çatısı, dört duvarı, penceresi olan bir yer olmak zorunda mıdır? İnsan bir yoldayken de evinde hissedemez mi? Siddhartha yolun her bir taşında, rüzgârın her bir uğultusunda kendine dair ipuçları buluyor, kendi benliğini keşfediyordu. Yolda olmanın verdiği özgürlük ve belirsizlik, onu aradığı huzura biraz daha yaklaştırıyordu. Tezer Özlü'nün dediği gibi, "Yolculuklar ilginçtir. Yaşamın sürekliliği içinde, başlı başına kesitler oluştururlar. Dağlardan, deniz kıyılarından, kentlerden ve gecelerden geçilir. Irmaklar görülür. İnsanlar görülür... Dünyalara açılan, yeni yaşamlardır yolculuklar."

Belki de bu histi onu evinde hissettiren. Belki de bir histi ev.

Benliğimizin ilk nüvesi doğduğumuz evin içinde atılır. Ancak zamanla sığamayız bu çekirdeğin içine. Taşmak, yeni halkalar oluşturmak isteriz. Siddhartha tam da bunu yapıyor. Sıcak evinden ayrılıyor, bireyselleşebilmek için zorlu bir yolculuğa atılıyor. İnsanoğlunun evrensel çatışması olan korkunç bir yalıtımla karşı karşıya geliyor. Ego kapasitesinin sınırlarını aşıyor. Tüm bunların sonunda, kendini bir ırmağın kıyısında gerçeğe ulaşmış hissediyor. Irmak onun için dinginliğin, sürekliliğin, anın temsiliydi. Irmak, yaşamın kendisiydi. Artık içindeki huzursuzluk gitmişti, onun sesinde kendi benliğini duymuştu. Geçmişin, geleceğin ve anın bir arada olduğu o kesintisiz akış onu evinde hissettirmişti. Köklerini salacağı yeri bulmuştu.

"Bir ırmak insana çok şey öğretebilir."

Ev, kimi zaman yanı başımızda, kimi zamansa ulaşılması güç bir uzaklıkta. Kimimiz için içinde bulunduğu yer, kimimiz içinse ümitsizce beklenen bir sığınak. Fiziksel sınırlardan sıyrıldığımızda evin bir mekândan ziyade içsel bir yolculuk olabileceğini fark ederiz. Ancak bu yolculuk her şeyin geçiciliği içinde bize bizi anlatan, özümüzle yüzleştiren ve hepsinin sonunda "ben buraya aitmişim" dedirtebilecek bir ev yaratabilme cesaretini göstermekle başlar. Bu sayede geçmişin yükü ve geleceğin belirsizliğine kucak açarak ruhumuzun penceresinden aydınlık dünyaya bakabiliriz.

Kaynakça

Hesse, H. (2019). Siddhartha (Kamuran Şipal, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.

Özlü, T. (2019). Yaşamın ucuna yolculuk. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

YELKEN

Defne Kaplan

Su berrak
İçim dalgalı
Yelken açıyorum
Uzuyor deniz ufka doğru, apaçık ve geniş
Büsbütün saydamım, dokunun
Eller tenime teğet değil, içimden geçer; hadi dokunun
Parmaklarımın arasından kayboluyor kum
Ama ıslak avcum kapan
Hapsettim tanelerini çizgilerime, derinleşti çizgilerim
Esirim; çiğ çiğ kopardım, döktüm, döküldüm
Ama taşıyorum, ferahladım, özgürüm
Özgür müyüm?
Öksüz kalmasın taşanlar
Tanrım, benden arınsalar yapayalnız kalırlar
Geri yollarını bulurlar mı?
Kahırlarından sarmaş dolaş
Bulamazlar, her şey darmadağın
Tutsam, tutunsam, taşmasalar
Bir şeyler çok keskin, içimi delik deşik etti
Batıyorlar, çok sıktı göğsümü, nefesim geçmiyor
İçim oyuk haline gelinceye dek taşar mıyım?
Ne tarafa döner bu oyuk?
Oyuk değilse ne?
Ucundan yakalarsa
Parlayan gözler, sımsıcak eller, ya da tozlu bir kaldırım
Belli mi olur
Öyleyse bana dönmeseler de olur
Yeterince taşarsam belki
Sığarım kendime
Açılırim yelkenimle

YAZGIMDAKİ ÇÖL

İrem Ak

Mukattam Çölü'nün kıyısında kurulmuş ve tüm ihtişamıyla öylece dikilen bir konak vardır. İçinde Cebelavi yaşar. İnsanlar oraya hep huşu içinde bakarlar fakat kimse oraya yaklaşmaya cesaret edemez. Göğe kadar yükselen duvarlarıyla çatlak kuru toprağın var ettiği bu devasa yapının kapıları, oradan kovulan ilk oğuldan sonra mühürlenmiştir. Etrafında yaşam yerleri kurulmuş ve konağın kurduğu bir vakıfla onun soyundan gelen nesiller yetiştirilmiştir. Vekilharçlar, çete liderleri, din adamları, bilim insanları, halkın içinden iyiler ve kötüler sonsuz bir döngüde gelip giderler. İnsanlar nasıl olsa her çağda uğraşacak bir şeyler bulur kendilerine. Akraba olurlar. Düşman olurlar. Cahil olurlar. Alim olurlar. Zalim ve mazlum olurlar. Gözlerini konağa dikip Cebelavi'nin tepkisine bakarlar, tekrar zalim olurlar ve mazlum olurlar.

Oysa gece bile konağın gölgesi düşer evlere. Zayıf bir gözün ışığıyla baktığımda görmüştüm ilk kez. Dedemin verdiği bir resmi konağa tutarken. Bir kadın resmin içinde konağa bakarken. Onu tanıyoruz ve sessiz oluyoruz. Şu kapıdaki bazı sıska çatlaklara elimizi sürüyor ve dualar ediyoruz. Çok yakın bir soğukluğu çekiyoruz ciğerlerimize. Kahvehanelerde soyumuzun kahramanlık çağlarını anlatıyoruz. Sokaklarda antik hayaletlerin görkemini izlerken gözlerimiz yasak bahçelerin yapraklarına değiyor. Sadece özlemden değil, öfkeden de ağlıyoruz. Onun bahçesinde yapraklar hep kımıldar. Biz de kımıldarız. Bir işaretir bu. Bazen kaçıp gitmek isteriz. Konağın duvarlarını yıkama sırası hep bu zamanlarda gelir. Bugün konağın duvarları yıkandı. Bugün Cebelavi öldü. Onu biz öldürdük. Ne kadar da uzun sürdü. Kanı zift renginde bir çarşaf gibi yüzyıllardır basılması yasak olan toprakları örttü. Sabah konağın bahçesine gömdük. Bir tahta iliştirdik mezarına. Üzerine büyükbabamız yazdık. Çöl kendi yasına hazırlanırken eşyalarımızı topladık. Mukattam Dağları'na ağıt için sisler çöktü. O tarafa hiç bakmadık. Fakat bu neye yarar! İçimizde ilk kovuluşun pişmanlığı... İçimizden gitmek gelmedi. Ayaklarımız kandan çamuru tüm konağa bulaştırdı. Camlarını ve kapılarını kapattık.

Tüm oylanmalar bitti. Tören sona erdi.
Kafamı kaldırdım ağırlığımla.
Konağa bakan kadın.
Kedere bakan.
Artık yalnızca benim.

TRAJİK İNSANIN KORKUSUZLUĞU, SABİT VE DEĞİŞMEZ BİR GEÇMİŞ YARATMA FAALİYETİ

Zeynep Özusta

Dev Venizelos zalim defterini kolay bırakmadı. Dor istilası, Hellas'ın it dalaşı, Goudi darbesi canı çingiraklarla yeniden diriltten bir gerdanlıktı. İp mi denmeli? Astı kendini onunla. Bir gün, penceresine dayanan papağanın gagasından mıdır bilinmez, kendini tropik bir iklimin Belçika'sında buldu. Birinin fincanından dirsek kırılması sonrası düşen damla gibiydi. Hızı mesafe uzadıkça arttı. Uzo, seni niçin burda karşılayamadık? Çünkü rüzgarın alevi yuttuğunda sen sokakların hükmünü kutsuyorsun. Donanmalar yanıyordu, filikalar bile kurtulamazdı. On üç yaşlarında bir kız endişesiyle akşamı bitirmeden kervanı nasıl vardıracağını düşünüyordun. Rakibini budala zannetmişsin ya da korkundan bundan başkasını dilememişsin.

Seninki bizzat romantik bir söylem, iki kıta beş deniz çingiraklarıyla gitmez. "Bu çocukluk idareye son ver," dedim. Çünkü sen, geçici bir alevle ele alınmayı bilirsin. Fakat biz, terkten daha tatlı gelen bir ekmek ve üzümle doyarık buradayız. Hayatım, hayatına bağlı toprağın. Aklım, bir saat ibresine tutunup sallanmakta. Kurşunun kulağımdan vızıldayarak geçişini duyuyorum. Tek başıma alametlerin kastını düşünüyorum. Bir katli bilfiil işleseydim, "Amin" der miydim, emin olamıyorum. Fakat sen, yaslandığın direktten gelen cezbeden eminsin. Kırılmaların ve çekinmelerin yok. Bülbül şakıyışlarını duyamayan bir yürek, yürek midir?

İnatçı bir ur ile külünden doğmayı kaçırdı Venizelos. Bundan mıdır, penceresine dayanana kadar teriyle yanağı birbirinden ayrılmadı. Çapa attığı güverte asabi, gece bekçileri bir mutsuzdu. Evlerin sahipleri gidecek zannederken her zaman döneceğini bilen sokak endişesi. Kainat bilirdi, bu topraklar gözü iyi olmadığı için ayıklığını kaybetmedi. Şimdi ben, kopan kulağımın cinayetiyle yaşıyorum. Sürekli sıkıntıdayım ama et parçalarının yüzüme sıçrayışı, kaygılarıma güvercin oluyor. Fakat bu, su perilerini güvercine çeviren tanrıların değil, bedenleri uyuduğu vakit ruhları dünyayı dolaştığına inanılan letafetin gösterisi.

Bu notları, günü gününe tutulmuş bir adamın hatıraları olarak alınız. Gerek hafızamın gerekse hatırlama fiilimin kendine özgü karmaşık doğasıyla bu notlarda bazı oynamalar yapılsa da günahın sadece Venizelos'un başına patladığını söylemekten uzağım. Esir olarak sessizliğin zorunlu kılınması, benim içinden çıkamadığım utanç verici bir suç olarak üstüme yapıştı. Şimdi, cama ne kadar çarparsa çarpsın gagalar; bir fincan ne kadar kırılırsa kırılınsın, ne damlardaki ağlama sesleri ne de kuru ekmeğin doldurduğu mide rahatsızlığı, beni mürekkebi dağıtan bu yağmur damlalarına şükretmekten alikoymayacak. Çünkü bu toprak yine kapılarımdan süzülüp hoş bir misafir gibi gelecek, hangi mevkide ne suretle esir oldunuz diye soracak, hasta olarak mı esir düştünüz diyecek. Ve ben, bir öksüz olarak evlat edinildiğim bu balçığa şerefini hakkıyla muhafaza edemeyen nefer olmayacağım.

İdrakimin ve ruhumun pelte hâline geldiği bu kabullenişin sonunda düşünebildiğim yegâne şey, kalbime bir süngü ucunun saplanabileceği hâlâ. Bir içimlik zaman, hayatı çekilir kılacak; ebedi ve renksiz gelin.

*Bu metin büyük Yunanistan'ı kurmayı amaçlayan Venizelos sembolüyle bir askerın vatanını ev olarak gördüğü anı ve düşüncelerini konu alma ilhamıyla yazılmıştır.

The background of the image is a gallery wall filled with numerous framed artworks. The art includes several portraits, such as a man with a beard and a woman in a dark dress, and various abstract and figurative pieces. The overall aesthetic is that of a contemporary art gallery.

momento galeri

‘EV’

Mahmut Genç - *Bir Ev Olarak Favela*

Uzunca bir yürüyüşün ardından artık şaşırırmaktan bitap düştüğümüz esnada bir mini bando bizi karşılıyor. Tres, dois, um ve bando seste. Her şey ne kadar da neşe dolu ve renkli. Ki zaten öyle, onlar bizi umursamazlar, onlar neşelerinden neşe saçarlar. Kendilerine kanunlar tasarlarlar, polisler yaparlar, okullar kurarlar, evler inşa ederler, şehrin göbeğine, Rio de Janeiro'ya.

Burası dünyanın en ünlü favelası, hemen görselde kırmızı şapkalı bibrizyalı beyefendinin sol tarafında, They Don't Really Care About Us klibinin çekim sahası olduğu için Michael Jackson'ın heykeli var. Eli silahlı favela sakinleri ünlü ve beyaz bir adam misafirlğe gelince onu onurlandırmış. Hemen görselin en sağında ise bir kenevir tezgahını kapatan ve görsellere girmemesini sağlayan bornozumsu elbiseli hanımefendi var. Orada bir kapının önü var, makinalı silahlar, kaçınan çocuklar ve kenevir pazarları. Santa Marta'da.

Dilara Zengince - *Dargınlık*

Lal İslamcıoğlu - *Dans*

Gözde Mercan - *Kalabalık*

momento dergi

www.momentodergi.com